This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

839.88
C55t

Digitized by Google

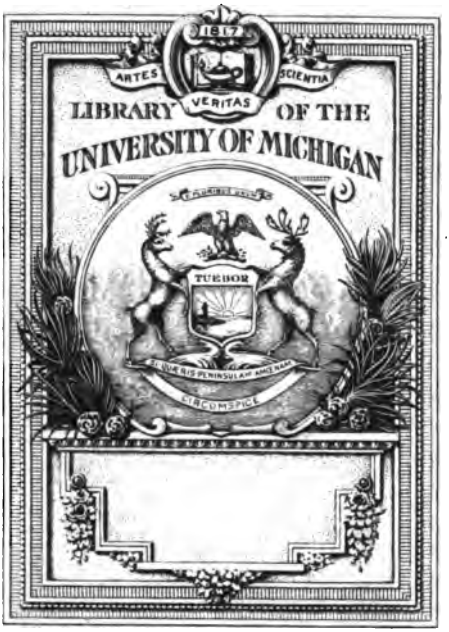

Digitized by Google

839.88
C55t

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

SIGURD CHRISTIANSEN

THOMAS HERGEL

ROMAN

GYLDENDALSKE BOGHANDEL · KRISTIANIA 1917

Digitized by Google

Digitized by Google

839.8
C55t

THOMAS HERGEL

Digitized by Google

Digitized by Google

SIGURD CHRISTIANSEN

THOMAS HERGEL

ROMAN

KRISTIANIA OG KJØBENHAVN
GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
1917

Digitized by Google

Copyright 1917
by Gyldendalske Boghandel
Nordisk Forlag

Centraltrykkeriet Kristiania

Digitized by Google

Scand.
Tamm
6-20-38
3 6097

I

Digitized by Google

Digitized by Google

I den lyse sommerkveld sat Thomas Hergel og Arne Ring alene paa den lille balkon. Gjennem den halvaapne dør strømmet tonerne fra en glad fiolin utover dem. De hørte ogsaa føtterne som danset, stemmerne som summet og latteren som hvinte derinde. Det var russen som holdt fest.

Ogsaa utenfor paviljonen blev der danset, langt borte tilhøire larmet et trækspil utrættelig ivei, og de to venner hørte den bølgende larm av en folkemasse som morer sig. Hele aasen var fuld av mennesker som var tat ut for at feire aarets lange nat. I flok efter flok kom de nedenfra byen og drog forbi.

Helt over fra aasen paa den anden side av byen og elven ropte festen op mot de to. Der stod baal efter baal frem av den mørke bakgrund og var blussende vidnesbyrd om den samme ungdom og det samme liv.

Bare de to venner var tause. Utenfor sin egen fest hadde de fundet sin plass. Men de hadde søkt den med vilje, og det var der de hørte hjemme.

Deres faamælte samtale hadde tat slut, og Thomas Hergel for sin del hadde forlængst git sig i kast med de drømme, betragtninger og haab som

Digitized by Google

altid hadde husert i hans virksomme hjerne. Hans ansigt var vendt mot fjorden som bugtet sig ut mellem aaserne, og blikket søkte langt utover. Men han betragtet ingenting. Ikke naturen og ikke menneskene som rodde frem over det mørke vandspeil og som tændte sine baal paa øerne derute. Blikket bare hvilte. Men det var naturlig for ham at la det streife ut paa de lange avstande. Forsaavidt var det i overensstemmelse med hans hele sind.

Længe sat han ubevægelig. Da stanset fiolinen derinde, og han kom til at føle tausheten med en næsten pinlig tydelighet. Han vendte hodet og fandt sig iagttat av vennens forskende øine.

Arne Ring smilte sit eiendommelig lette, halvt selvironiske smil. Og for første gang la Thomas Hergel merke til at dette smil stod i en slags ubevisst forbindelse med den høire skulder, som ved et lune av naturen var trukket en smule opad og bakut. — Var han kanske alt fra fødselen av blit væbnet med den skanse bak hvilken han forstod at skjule sit inderste væsen?

Arne Ring lænet sig bakover i stolen.

— Jeg sat og studerte dig, henkastet han med sin milde munterhet, men du avbrøt mig fortidlig! Siden det er læge jeg skal bli, maa jeg jo interessere mig for det menneskelige fysiognomi. Det burde forresten ogsaa være et studium for dig. Det legemlige skal jo være et speil for det sjælelige. Ikke sandt? Og hver for os skal vi jo bli fyrster — du i aandens og jeg i kjødets rike.

Thomas Hergel saa atter langt ut for sig. Det var som om stemningen fra før endnu ikke var rystet av ham.

— Kanske, sa han bare, og om litt reiste han sig. Lænet tilbake mot bordet stod han og saa

Digitized by Google

frem for sig i skumringen. Det var let at se at han var under en tung stemnings bitre indflydelse.

Arne Ring saa fra sin halvmørke krok op mot ham.

— Jeg faar dig vel efter om nogen maaneder, tænker jeg, sa han. Det blir nok til det.

— Ja! — Om nogen aar kanske! kom det næsten heftig. Naar jeg faar slavet fra mig som vikar.

Vennen smilte godmodig.

— Ja — ja. Men da er du ogsaa en pengesterk mand!

— Som har mistet tid, ja!

Thomas Hergel satte sig igjen — ret overfor vennen.

— Jeg skal ialfald ikke gi mig, sa han og saa kort paa ham.

Litt efter reiste han sig paany. Noget utaalmodig syntes at være over ham.

— Skal vi ikke gaa ut litt? spurte han — som om han helst vilde komme bort fra det de hadde snakket om.

Arne Ring nikket taus og stod op.

Uten ord gik de to venner avsted henad aasveien. Thomas Hergel var nogen tommer høiere end den anden. Hans holdning var rank, men hodet lutet en smule forover. Dette ga hele skikkelsen et eget tænksomt uttryk. Et uttryk som ansigtet kunde bekræfte: De graa øine laa dype under den høie, litt hvælvede pande. De kunde ha et fremmed og fraværende blik, men under en samtale var de altid forskende og likesom parate. Den veke hake passet godt til panden og det lange blik som syntes at peke hen paa en bestemt side av hans væsen. En side som hadde sit modsatte uttryk i den noget store, svakt buede

Digitized by Google

næse og den fast sammenknepne mund med det energiske, næsten brutale drag.

Arne Ring var helt anderledes. Naar han halvt smilende deltok i en samtale var noget ironisk, næsten satyragtig over hans ansigt. Men dette uttryk skiftet helt om, naar han sat taus eller var alene med sig selv. Da kom noget dagklart og haardt over hans blaa øine, og et par smaa rynker ved de velformede, sanselige læber ga ham et præg av tristhet. Panden var høi og steil, næsen noget uregelmæssig med let utspilte fløie, men haken med det lille dæk var fin og ualmindelig velbygget. Hans svakt bølgede, litt lange haar var en grad lysere i sin blondhet end Hergels. Av bygning var han sterkere end vennen, men hans utseende skjæmmedes av den høire skulder som ved et lune av naturen var trukket en smule opad og bakut.

Rent instinktmæssig gik de indover skogen til den kant hvor ingen mennesker var. Mørket faldt tungere og tungere over veien eftersom trærne blev tættere ved dens sider. Men høit oppe over grenenes naalede silhuetter gik en stripe av den halvlyse himmel som en buet bro over jorden.

Hele tiden var de tause. Det var noget som ofte hændte dem naar de gik alene. Men det besværet dem aldrig. Hver for sig hadde de sit at tænke paa, og sine inderste planer og tanker forstod de begge at bevare. De forstod hverandre, og det var dem nok. Først ute av barneaarene var de blit venner, og dette hadde sat sit præg paa deres omgang. De hadde lært at respektere de ting og hændelser et menneske ønsker at beholde for sig selv. Derfor visste de litet om hverandres liv. Selv hadde de ingenting betrodd, og det hadde ikke faldt dem ind at søke viden hos

Digitized by Google

andre. De kjendte ikke hverandres forældre trods byens halvstorhet, og den ene hadde aldrig besøkt den andens hjem.

Nu nærmet de sig til en liten slette hvor de ofte hadde tilbragt lange stunder med sine bøker. De kunde allerede skimte lysningen mellem trærne da de begge, likesom paa kommando, stanset og blev staaende og lyttet.

En sterk mandsstemme med en høi, hoverende patos trængte frem mot dem. Det var en som præket derinde.

— Aha! Arne Ring rynket panden opad. Det er en kristelig utflugt. Og hør! — Bare hør!

Han lyttet sarkastisk.

Men Thomas Hergels ansigt fik et haardt og hatefuldt uttryk. Han knyttet uvilkaarlig næverne mens en rødme langsomt bredte sig over hans kind. Med et rykk snudde han sig. Noget hvast lynte i hans bestemte øine.

— Vi gaar.

— Nei — hvorfor det? La os høre —.

— Nei.

Og han begyndte allerede at gaa.

Arne Ring fulgte efter uten rigtig at forstaa ham. Han sa ingenting. Men da han kom op i høide med vennen, saa han iagttagende paa ham fra siden, og han blev slaat av det heftige uttryk som flammet ut av Thomas Hergels hele skikkelse. Nu var kinderne blit paafaldende bleke, munden var klemt fast sammen, og under de sammentrukne bryn luet øinene som av bitterhet og hat. Selv de faste fotslag syntes at være præget av den samme heftige, haarde oprørthet.

— Hvad er det? tænkte han forundret, men han spurte ikke.

Utenfor paviljonen stanset de.

Digitized by Google

Inde fra russens sal hvinte fiolinen fremdeles ufortrøden ivei. Men nu blev den ført i ilden med en vild, uforfærdet energi. Ogsaa dansen lød voldsommere. Den lignet en overgiven ustanselig trampen løs av utallige føtter. Og en hord av hujende stemmer øvet en skingrende voldtægt mot en operettesangs iørefaldende omkvæd.

Arne Ring saa usikker paa vennen som nu syntes roligere.

— Gaar vi ind? spurte han prøvende.

— Nei. Thomas Hergel saa kort op, og deres øine møttes. Jeg har ikke lyst, sa han. Jeg vil heller gaa hjem.

Arne Ring forstod at han ønsket at være alene. At noget var gaat ind paa ham som han maatte ryste av sig.

— Jeg gaar likesaagodt op og bivaaner orgierne, smilte han opmuntrende. Ja godnat da!

— Godnat.

Og de skiltes med et nik.

—

Med et næsten umerkelig smil stod Arne Ring og betragtet de festende. Han hadde valgt sig en halvmørk krok for ialfald nogenlunde at være i sikkerhet. Med hænderne paa ryggen stod han og smaaplystret uten selv at lægge merke til det. Og det smilende glimt i øinene blev yrere og yrere eftersom larmen steg. Han saa ut som en der godter sig godmodig over sine medmenneskers smaa snurrigheter, men allikevel trækker paa skuldren ad det hele.

En ung pike var ifærd med oprømt at støie forbi da hun uventet tiltalte ham:

— Men Ring! — danser De ikke? — Kom nu og find Dem en dame litt fort.

Han rystet avvergende paa hodet.

Digitized by Google

Da stanset hun og saa nysgjerrig paa ham.

— Men De danser da?

— Nei! Han rystet atter avvergende. Nei!

— Men De kan da? Indbild mig aldrig noget andet.

— Javisst! Og han nynnet karrikerende: En — to — tre og fire — fem!

— Fy! lo hun. Nu gjør De nar av mig. Gjør De ikke.

— Jo, bekræftet han.

— Men De har altsaa gaat paa danseskole, det skjønner jeg ialfald. Ikke sandt?

— Rigtig!

Hun saa igjen nysgjerrig smilende paa ham.

— Men hvorfor danser De ikke da da?

— Jeg sluttet fortidlig skal jeg si Dem. Jeg kom til at tænke paa noget.

— Det var merkelig!

— Ja, ikke sandt? Han lo stille.

— Uf nei — nu gjør De nar igjen. Jeg mente det ikke slik, jeg. Det var merkelig at De tænkte paa noget særskilt av den grund, mente jeg. — Og hvad var det De tænkte paa da?

— At jeg nødig vilde se mig selv hoppende meningsløst omkring paa et stort gulv, slik som jeg saa hvert av de andre voksne mennesker gjorde. — Og det en ikke vil vise sig selv det skal en endda mindre holde frem for andre, vet De!

— Og saa sluttet De likesaa godt? Det var merkelig.

Hun saa smilende og nysgjerrig paa ham. Og uten overgang spurte hun pludselig:

— Men hvor har De gjort av Hergel ikveld?

— Han gik hjem for en time siden. — Kjender De ham?

Digitized by Google

— Bare av utseende — foreløbig. Hun smilte igjen. Men saa bøiet hun sig hemmelighetsfuld ind mot Arne Ring og hvisket betroende: Jeg hørte hans far isted.

Han forstod ikke:

— Hørte De hans far?

— Jaha. Nu for litt siden. Vi var ute for at lufte os litt nogen av os, og saa støtte vi like paa dem. Det var visst en hel forening paa utflugt. Og det var Hergel som talte. — Tænk, slik som han tok i. Det var næsten gripende, syntes jeg.

— Ah! Et lys gik op for Arne Ring. Var det paa den maate! — En pludselig forstemthet grep ham. Han følte sig saaret paa sin vens vegne.

Men den unge pike nikket:

— Morn'n da! Der staar en og vinker paa mig derborte nemlig.

Og hun blev vækk i larmen og virvaret.

Endnu en stund blev Arne Ring staaende. Men han betragtet ikke længer kameraternes befrielsesfest. Hans tanker var saare og vemodige søkt hen til vennen.

Litt efter var han gaat.

Digitized by Google

Thomas Hergel var naadd op til aasens høieste punkt. Der stod han følelsessyk og saa nedover mot byen og fjorden. Natten var blit mørkere om ham; men han følte det ikke selv der han stod som en ensom skyggestøtte og raket op over de lave busker av ener og berberisser som den fattige jordskorpe hadde git et forkrøblet liv.

Alt hat og al forbitrelse var stilnet i ham. Under hans timelange vandring var den saare ophidselse raset ut. Nu kunde han rolig og behersket dvæle ved det sviende slag som i disse dage var blit tildelt ham.

Allerede som gut hadde han følt sig ensom og særpræget. Han var vokset op i et hjem hvor religionen sat i høisætet, og hvor farens tunge, brutale vilje var den eneste lov. Alt dette hadde bragt ham til at gruble og forundres; for det gjorde hans liv saa forskjellig fra alle hans jevnaldrendes. De kunde slaa sig løs, de kunde more sig, og de kunde gaa glade til sine hjem naar leken var slut. Han derimot kunde aldrig glemme alvoret og tyngslen. Alt for tidlig hadde han faat føle at det er vanskelig at leve. At vi har et ansvar baade for Gud og mennesker. Og næsten likesaa tidlig hadde han gjort op med sig selv at han ville presse det høieste ut av dette dyre liv.

Digitized by Google

Han vilde naa frem til noget som ikke var av det daglige. Hvad det var, visste han ikke. Men han hadde vilje og mot til at gaa ind i det, naar først alderen kom.

Disse haarde drømme ga han ikke bort i betroelse til et eneste menneske. Selv overfor moren var han taus. Men hun forstod ham. Hun ante hans inderste sjæleliv. Og naar han hadde hendes dype, vaktsomme øine paa sig, da følte han at hun bifaldt hans hele væsen og var stolt av ham. Han visste at hun tænkte store tanker om hans fremtid. Tanker som han aldrig vilde skuffe. Ikke bare naar hun var fuld av stolt glæde over ham, viste hun ham dette. Selv naar han hadde gjort noget som var galt og uværdig, var det kommet frem. Aldrig et slag hadde hun git ham, aldrig et brutalt ord. Men hun hadde set paa ham med øine som hadde været fulde av bedrøvelse, og hun hadde sagt med en stemme som hadde været saaret paa det dypeste:

— Aa fy. Tænk at *du* vil gjøre noget slikt.

Da hadde det været forbi med ham. Han hadde været rammet i sit inderste, og han hadde visst at aldrig vilde han gjøre *det* om igjen.

Eftersom aarene lærte ham at forstaa værdien av den kjærlighet og styrke som moren ga ham, kom han til at elske hende høiere og høiere. Saa blev han gammel nok til at forstaa at det var meget som var ondt og trist for hende i hjemmet. Fra da av kom et stænk av den store søns ømhet i hans kjærlighet. Samtidig reiste bitterheten sig i ham mot farens brutale herskeraand. En bitterhet som mere og mere gik over til at bli en ukuelig trang efter at øve trods.

Allerede som ganske liten hadde han opdaget at faren hadde tre ansigter. Hjemme bar han det

Digitized by Google

sure og tunge, i forretningen det elskværdige og spøkefulde, men under møterne viste han frem et som bar et anstrøk av faderlighet og patos.

Især dette sidste gjorde Thomas ondt. Det fyldte ham altid med en sky og pinlig bitterhet. Første gang han var med paa et møte og hørte faren tale, hadde han opdaget det. Allerede da hadde han følt sig ilde til mote. Spørgende hadde han søkt morens øine, men var blit møtt av en ny overraskelse. Hendes ansigt hadde været lukket og taust. Ikke haardt og ikke avvisende, men allikevel ikke aapent. Dengang hadde han ikke forstaat det; men da han blev ældre, begrep han at ogsaa hun følte den samme bitre pinlighet.

Ved en enkelt leilighet hadde han følt trang til at vise hende denne overensstemmelse med hensyn til opfattelsen av farens væsen. De hadde hat en prædikant til middag, og Hergel hadde dynget op med store talemaater og bravader. Han hadde solet sig mere end almindelig i sin egen gode, uegennyttige gudfrygtighet. For prædikanten hadde været en fattig og ydmyg sjæl som fra første stund av hadde git sig hen i en fristende og ubetinget beundring. Omsider var de to gaat, og Thomas var blit alene med sin mor. Da hadde hun atter hat dette underlige tause og lukkede ansigt. Han hadde iagttat hvorledes hun hele tiden hadde sittet og set paa faren, mens et haardt og fremmed drag hadde lagt sig om hendes mund. Dette hadde pint Thomas, og han hadde set bort paa hende fyldt av et uutholdelig hat som hadde faat ham til at haane med en bitter og hevntørstig latter:

— Hørte du mor! Tror du ikke «Herren» er stolt av ham? Og litt efter: Jeg skjønner ikke hvorledes Gud vilde klare sig uten ham!

Digitized by Google

Men moren hadde ikke svaret. Hun hadde bare set alvorlig paa ham et nu, saa hadde hun reist sig og var gaat hen til vinduet. Der hadde hun staat og set frem for sig en stund. Straks efter hadde hun gaat forbi ham paa vei til kjøkkenet. Som ganske i forbigaaende hadde hun strøket ham uendelig varsomt over haaret. Da hadde han set taknemmelig op paa hende.

— Jeg skulde ønske du vilde være ærlig saa længe du lever, gutten min, hadde hun sagt med sin lave og rolige stemme, og hun hadde set fast paa ham og strøket ham endnu en gang. Saa hadde hun latt ham bli sittende tilbake med guttesindet fuldt av vilje og løfter.

Slik var *hun*. Hun var fast og rank i al sin beskedne stilfærdighet. Derfor beundret han hende og ønsket sig selv hendes egthet og styrke.

Fra sin far derimot søkte han stadig at fjerne sig. Især i de senere aar var dette kommet tydelig frem, og det var religionen som stod mellem dem. Før hadde Thomas staat utenfor dens indflydelse. Da hadde han været barnet og hadde fulgt de voksnes vilje. Men nu hadde hans egen vaaknet til bevissthet. Det stod til ham selv at ta et standpunkt.

Og for ham var der ingen middelvei. Her var det et av to: underkastelse eller fiendskap. Som den naturligste sak faldt hans valg paa det sidste.

Fra da av holdt han sig borte fra alt som hadde med religionen at gjøre. Hele sin barndom igjennem hadde han møtt dens beklemmelse. Den hadde knuket ham og saaret ham. Derfor var det befrielsen han søkte.

Men han *kunde* ikke slippe den. Dens grep hadde været for fast, og en uro dirret inde i ham.

Da fik han en undsætning. Han gjorde Arne

Digitized by Google

Rings bekjendtskap. De sluttet sig nær ind til hverandre. Liksom tilfældig bragte Thomas Hergel nu og da sine grublerier ind i deres samtale, og han fandt hos vennen en kold og klar gudløshet. Den var uten anfegtelser og bitterhet. Den var rolig og avgjort. Og den var sterk. Thomas forstod at Arne Ring aldrig i sit ensomme sind ga religionen en tanke. For *ham* var det hele selvfølgelig, og han behøvet ikke at fæste sig dypere ved det.

Siden da følte han sig tryggere. Og nu begyndte hans kritik at komme frem, naar han under samtaler i hjemmet fandt det paakrævet. Men han var endnu i en avhængighetstilstand, og naar farens tunge, brutale blik laa over ham, følte han sig stadig som sønnen. Derfor fik han aldrig de lange utredninger frem, men derimot de faa ord i de enkelte bemerkninger. Paa den maate utvikledes hos ham en ordknap slagfærdighet som var ubønhørlig i sin kolde og klare logik. Her hadde han fundet et vaaben som var smidd til hans faste, viljesterke haand. Han tok det oftere og oftere i bruk, og for hver seier følte han hvorledes selvstændigheten og kræfterne steg i ham.

I denne tid kom han ogsaa til større klarhet med hensyn til sine evner og maal.

Hans tidligere læsning hadde været uten plan. Den hadde nærmest været en videre indtrængen i de skolefag, som hadde interessert ham mest. Senere samlet hans interesse sig om litteraturen. Med en ubøielig energi og en jernhaard vilje arbeidet han sig gjennem de store klassikere. Enkelte voldte ham et ulidelig besvær, men han *vilde* kjende dem. Og han fik sin belønning naar han kom til de verker, hvori han fortapte sig i den dypeste optathet. Da var alt andet intet for

Digitized by Google

ham, og han følte sit sind gjennemglødet av en eiendommelig varme.

Fra klassikerne gik han videre fremover til de sidste digtere. I denne række av menneskeaandens mesterverker følte han utviklingens linje. Her kunde han se veksten. Her kunde han følge tidens tanker fra deres tidligste barndom. Og dermed var et nyt menneske opstaat i ham, og som i et syn saa han veien foran sig. Endnu var der tanker som hadde sin barndom, og tiden skabte nye. Nogen var døde fra fødselen, men andre var viet til livet. De hadde sin trængselsgang at gaa, men seieren var deres. At være med i kampen for disse nye, sterke, skinnende tanker blev nu hans unge, heftige længsel.

Klar stod endda ikke fremtiden for ham. Men han følte at det maalbevisste arbeides tid var inde. Og en ærgjerrig, utaalmodig uro slog ned i ham. Det gjaldt at ruste sig. Han hadde ikke lov at staa uforberedt paa kampens dag. Først og fremst hadde han sin eksamen at tænke paa. Den skulde bli saa god som han magtet det. Fra da av læste han ivei med en næsten sykelig energi og virksomhetstrang.

Men samtidig som han naadde sit maal, møtte den første skuffelse ham. Faren tok ham en dag for sig: vilde han studere videre maatte det bli til prest.

Dette hadde han negtet. Han *kunde* det ikke. Saa fik han heller ha et arbeide om dagen og læse om nætterne.

Det var disse sviende utsigter som optok Thomas Hergel denne nat.

Endelig rettet han sig og lot blikket gli nedover aassiden, hvor baalene endnu flammet, og

Digitized by Google

hvorfra trækspiltonerne naadde dæmpet op til ham. Nu fornam han for første gang nattekjøligheten. Dens friskhet stod befriende mot ham, og han aandet den rene luft ind i dype drag. Men nu var det blit sent. Dagningen var nær. Det var paa tide at komme hjem.

Med langsomme skridt gik han nedover, mens tankerne hvilte og hans sind var roligere.

Et stykke ovenfor paviljonen stanset han. Derindefra lød fremdeles befrielsesfestens glædesfanfarer.

— Hvor de forstod at more sig derinde! Men saa skulde de ogsaa faa komme frem i verden. Ialfald de fleste av dem. Alle de som duet. Men *han* skulde staa tilbake med den forurettedes bitterhet i sig! Slik var det at ha en god far! Da fik en staa igjen fuld av ubændig utaalmodighet og længte efter den velsignede dag da en selv skulde ha magt til at sprænge døren paa gap. Og det *skulde* han. Selv om han kom nogen aar efter de andre — han som brændte efter at være foran. Forresten — hvem kunde vite? Den som staar scratch i det store handicap han har alle de andre til at anspore sig. Trods alt kan *han* være den første til at suse over maal. Det er paa styrken det kommer an.

Noget rikt og ubændig bruste gjennem ham.

Han skulde vise faren at han ikke hadde nødig at krype sig frem. Ja — han skulde vise baade ham og hans duknakkede venner at den gudløse rankhet gavnet menneskene mere end deres hyklende fromhet og ydmyge synken sammen for en Gud.

Som en pludselig hunger efter liv kom der over ham en trang til at være derinde hos alle dem som hadde kræfter til at more sig. Ikke til at

Digitized by Google

være med. Men til at se; til at føle jubelen om sig.

Med faste skridt svinget han ind paa veien mot paviljonen, fra hvis smaa vinduer det gule lysskjær stred en undermægtig kamp mot morgenens frembrytende lys.

Men noget haardt og ubøielig sat fremdeles igjen i ham.

Digitized by Google

Ute paa trappen møtte Thomas et litet følge som allerede hadde brutt op. Han hilste og gik videre. Inde i korridoren stod en ung pike og forsøkte i halvmørket foran speilet at sætte russeluen paa. Hun dreiet ansigtet mot ham, idet han kom i døren og hilste med et nikk. Dette forundret ham da han ikke visste hvem hun var.

Idet han vilde passere forbi, vendte hun sig helt om mot ham og smilte.

— Nei Hergel, nu kommer De nok forsent.

Noget overrasket stanset han.

— Forsent?

— Javist. Hun hadde faat luen paa og stod smilende ret foran ham. Føtterne stod i hvilestilling, den venstre haand var knyttet mot hoften, og overkroppen var lænet litt makelig tilbake. Vi skal ned til tjernet og brænde baal. Et stort! Hendes smil blev ivrig og straalende. Og efterpaa der igjen skal vi helt til toppen og se solen gaa op.

— Skal vi? spurte han og smilte flygtig.

Da saa hun litt skjælmsk nysgjerrig paa ham.

— Ja — — for De blir vel med?

Han rystet negtende paa hodet. Da saa hun smilende paa ham fra siden. Oprømt rakte hun haanden frem som til et litet barn.

Digitized by Google

— Kom nu bare! Egentlig skal jeg vente paa nogen andre. Men pyt — la os gaa!

Men ute paa trappen stanset han.

— Det er sandt: mit navn er Thomas Hergel.

— Tak det vet jeg! Og hun rystet fornøiet hans haand i en stor bue.

— Men jeg kjender ikke Deres?

— Det er en anden sak. Hun neiet dypt: Erna Plym!

Haand i haand gik de videre.

I de første minutter var de begge tause. Thomas Hergel hadde sin grund. For første gang i sit arbeidsomme, ærgjerrige liv kjendte han den følelse av behag som en ung pike kan bringe over en mands sind. Noget mykt og undrende strømmet gjennem ham.

— Hvordan er hun egentlig? faldt det ham pludselig ind. Hvordan ser hun ut?

De hadde netop passert et strøk av veien hvor den var skygget av løvfulde trær, og de var atter kommet frem i halvlyset.

Da skottet han bort paa hende og saa at hun gik og iagttok ham med et litet nysgjerrig smil.

— Nu tænkte De visst paa noget underlig? drillet hun. De var saa tankefuld nemlig. Det pleier De forresten at være. Jeg har nok lagt merke til det, kan De tro!

Med kjølig forundring saa han paa hende.

— Har De det?

— Jada! Et ivrig glimt kom i hendes øine. Men med ett blev hendes opmerksomhet fanget av noget andet, og hun pekte ned mot et litet dalsøkk foran dem: Se der — der er tjernet.

Flokken foran dem var allerede i fuld gang med at bygge baalet op. Det gik for sig under stor uro og med en energisk iver.

Digitized by Google

— De blir færdige til de andre kommer, mente Thomas.

De hadde stanset et stykke fra og stod og saa paa.

Erna Plym saa sig tilbake.

— Da maa de sandelig hænge i. For nu kommer de. Men pludselig pekte hun begeistret fremover. Se — se der! Nu tænder de!

I et nu fôr ilden sprakende tilveirs og fænget til toppen av den høieste gran. Rundt omkring stod den lille flok i en halvcirkel, overgydt av det sterke, rødlige flammelys. Alle ansigter var vendt opad.

Erna Plym pekte og pekte.

— Se der — der! Er det ikke vakkert? Hun saa begeistret paa ham. Er det ikke! — Aa —!

Hans bekræftelse druknet i et indianerhylformet hurra fra baktroppen, som nu var kommet saa nær indpaa at den kunde se ilden. Det efterfulgtes av en langvarig unison hujen og en hurtig, klaprende støi. Og der kom de stormende! En brølende horde av halvvilde mennesker med de smidige stokker svunget høit og piskende i luften. I kjølvandet av sin egen stigende støi kom de. Nærmere og nærmere!

Erna Plyms tak i Thomas Hergels haand blev fastere. Fuld av en optat uro fulgte hun toget med øinene mens hendes smaa føtter bevæget sig lette og utaalmodige.

Pludselig saa hun paa ham — ivrig, beslutsom:

— Vi følger!

Men han holdt hende taus tilbake og traadte helt over til veiens kant.

Forundret og litt skuffet saa hun paa ham. Men han merket det ikke. Hans øine fulgte toget som nu raset forbi i en lang og ordenløs række. Saa

Digitized by Google

døde larmen langsomt av, og de to fulgte tøvende efter. —

Næsten øieblikkelig var dansen igang paa sletten mellem skogen og baalet. Den utrættelige fiolin tok paany fatt og understøttedes av et virvar av trallende og plystrende munde.

Thomas Hergel holdt igjen et stykke fra.

Erna Plym saa forundret iagttagende paa ham. Han saa sandelig ut til at ville bli der de var! Ja, ja. Hun lænet sig let ind til ham og ga sig resignert til at betragte, ogsaa hun.

Nu kom anden ungdom strømmende til. Først et litet følge nu og da langs veien forbi de to. Men snart i flokkevis fra alle aasens kanter. De som kunde skaffe sig den mindste plass kastet sig ind i dansen, mens de andre blev staaende omkring som tilskuere i en tæt og spraglet mur. Spektaklet blev stadig høiere og fik efterhaanden undsætning av trækspil efter trækspil, som næsten side om side gik løs paa de forskjelligste melodier. Tjernet var pludselig blit hele festens straalende midtpunkt.

— Skal vi ikke gaa derned?

Hun hadde løftet sit ansigt forundret op mot ham.

— Der er ingen plass, svarte han uvillig.

— Men vi kan da se ialfald.

— Det kan vi jo. Saa smilte han sit litt haarde smil: Men det kan vi her ogsaa.

Nu blev han var at hun stod og støttet sig ind til ham, og han fortsatte:

— Forresten er De vist træt? Er De ikke?

— Litt kanske.

— Men saa sætter vi os heller? Han pekte paa en liten skogskraaning bakenfor de dansende. Der for eksempel?

Digitized by Google

Da han vendte sig for at faa hendes mening, la han paany merke til at hun iagttok ham med et litet nysgjerrig smil.

— De er nok en underlig en! mente hun og saa ufravendt og fornøiet paa ham. Hun stod med overkroppen tilbakelænet og med den ledige haand støttet ind til hoften.

Et litet smil gled over hans tænksomme ansigt.

Da de hadde sat sig, spurte hun pludselig:

— Danser De ikke, De heller?

— Nei, svarte han brydd og blev let rød.

— Tænkte jeg det ikke! Saa bøiet hun sig fortrolig ind mot ham. Jeg spurte jo Arne Ring isted om han danset. Og da han ikke gjorde det, saa ante jeg nok at det var likedan med Dem.

— Hvorfor det? spurte han opmerksom og noget forundret.

— Dere er saa meget sammen.

— Kan det ha noget at si?

— Aa ja! Alle som er meget sammen er saa like, synes jeg. Og er de det ikke, saa blir de det.

— Men Arne Ring og jeg er ikke like.

— Joda. Ialfald i meget.

— Det kan ikke De vite. De kjender jo bare ham.

— Ja, det er sandt. Men —, hun drog litt paa det og blev rød, jeg har engang spurt ham ut litt om Dem.

Thomas Hergel maatte se nøiere paa hende. Hun var pludselig blit helt ny for ham.

— Hvorfor gjorde De det? spurte han.

— Aa — for morro vel! lo hun og gjemte sig bak latteren.

En stund efter opdaget Thomas at hun sat og skuttet sig som av kulde. Han spurte om

Digitized by Google

hun frøs. Nei, svarte hun, men trykket sig allikevel litt tættere ind til ham, som for at søke en lunere stilling. Straks efter hadde hun lagt hodet bakover mot hans skulder og holdt det støttet der mens hun iagttok skuespillet nede ved baalet. Ingen sa noget paa en stund. Men Thomas Hergel sat i halvmørket og studerte hendes ansigt og lyttet til hendes lange regelmæssige aandedrag, som fik hendes bryst til at bevæge sig rolig og sikkert.

Som han sat gled efterhvert den kjølige følelse av ham. Næsten umerkelig blev den fortrængt av en egen urolig lyst. Han begyndte at nyde det at hendes krop berørte hans, og at hendes hode fortrolig hvilte mot hans skulder. Om litt gjorde han en bevægelse som for at sætte sig makeligere tilrette. Samtidig lot han likesom tilfældig den høire arm trykke sig varsomt ind mot hendes rygg.

Da vendte hun langsomt hodet og saa paa ham. Næsten barsk besvarte han blikket og lot armen nølende gripe fastere til. Samtidig følte han sig ængstelig for hvad hun vilde si. Men hun overrasket ham med et litet smil og trykket sig bare endnu tættere ind til ham.

En lang stund sat de tause som før. Da sa hun endelig:

— Nu begynder de at gaa hjem dernede.

Han nikket taus hen for sig.

Baalet brændte ned, og de sidste glør blev slukket med vand fra tjernet. Dansen døde ut, og musikken forstummet. Folkene begyndte langsomt at spredes. Saa holdt russen opstilling og avmarsjerte til toppen for at møte solen under dens opgang fra aaserne i øst. De øvrige fulgte

Digitized by Google

efter. Bare de to sat igjen i skogkanten. Og alt var blit forunderlig stille.

Da rettet hun sig og saa paa ham. Nu det bleke lys begyndte at sive ind mellem trærne, kunde han tydeligere se hendes ansigt. Det hadde faat et uttryk av en egen sky forundring. Av en anelsesfuld forventning om noget usedvanlig som kanske vilde ske. Og det faldt ham uvilkaarlig ind at hans eget maatte synes likedan for hende.

En ukjendt følelse hadde besnæret ham. Sterkere og sterkere hadde den hyllet sig om ham med en troldom som han ikke kunde forklare sig. Og nu var han fortapt og hjemfalden til dens gaadefulde, sugende vold.

Uten klart at vite hvorledes det var hændt, kjendte han hendes bløte, sitrende læber mot sine, kjendte hendes hete, støtvise aandedrag mot sin kolde hud, hendes lille hamrende hjerte mot sit bryst. I svimle sekunder laa han bøiet over hende. Rettet sig. Saa paa hende. Følte alt som uvirkelig. Og kysset hende omigjen og omigjen i en henført og sanseløs rus. Til en gren knak ved siden av dem.

Som hugget av en orm fôr han op.

Han saa skyggen av et menneske mellem to trær. Et blekt ansigt blev kastet bratt og steilende tilbake. Og længer borte hørte han skridt som nærmet sig.

— Fan! hvæset det heftig og indædt imot ham. Paa et nu var ansigtet forsvundet. Han hørte støien av mennesker som snudde sig, og av raske skridt som døde bort.

Al rus og troldom var strøket av ham. Han følte sig igjen som et tænkende, levende menneske med jorden under sig. Og han saa ned paa Erna Plym.

Digitized by Google

Hun hadde reist sig op i sittende stilling. Med en stivnet skræk i øinene saa hun paa ham, og hendes ansigt var blit blekt og fortrukkent som av smerte. Den venstre haand hadde hun ført knyttet op til den halvaapne mund, og hun skjalv som om hun frøs.

Ræd knælte han ned ved hendes side.

— Hvad er det?

— Det saa du jo, vaandet hun sig ulykkelig.

— Det gjør ingenting, trøstet han. Han kjender dig jo ikke.

— Aa jo — jo, klaget hun og saa fortvilet frem for sig. Det var jo min bror!

Magtesløs stod han og saa paa hende. Til dét hadde han ingen trøst.

Langsomt og besværlig reiste hun sig, og med ett begyndte hun at graate stille og saart.

Det orket han ikke.

— Kjære, ta det ikke slik, ba han og holdt hendes haand.

— Aa jo! Hun trak den langsomt til sig. Du kjender ham ikke, du. Han er saa stille og forsigtig han. Og saa tror han at jeg er saa let av mig. Saa tøsete. Bare fordi jeg gjerne vil more mig sommetider. — Hun kjæmpet hikstende med graaten. — Og saa — bandet — han ogsaa. Det hørte jeg. Med blanke, fortvilede øine saa hun op paa Thomas Hergel: *Det er to aar siden han blev omvendt.*

Han stod taus og iagttok hende. Men i medfølelsen blandet sig en isende kulde mot denne mønsterværdige bror.

— La mig børste av dig, ba han.

Men hun bare rystet paa hodet, og langsomt og besværlig begyndte hun at gaa ned mot veien, hvor den nye dag stod klar og lysende mot dem.

Digitized by Google

Tøvende og forsagt gik Thomas Hergel nogen skridt bakefter, og han spurte beklemt:

— Skal jeg ikke følge dig kanske?

Da hun igjen rystet paa hodet, stanset han. Dump og sørgmodig stod han og saa efter hende, mens hun langsomt og lutende gik fra ham.

Længe blev han staaende der. Han følte sig som en viljeløs mekanisme. Hans tanker var lammet, og alt var pludselig gaat istaa for ham. Men dypt inde i sit sind kjendte han en liten uro som sved.

Endelig tok han sig sammen med en anstrengelse. Han fik gaa hjem. Natten var forbi.

Som han gik, gled de sidste timers hændelser frem for ham som en række fjerne, farveløse billeder. Dette uventede som hadde møtt ham saa nylig, stod allerede for ham som noget uvirkelig og usandsynlig som var tænkt eller drømt av hans trætte hjerne. Over selve den ulmende uro var der noget dunkelt og søvngjængeragtig. Og det halvveis undret ham at han ikke følte en vaaknere smerte.

Kommet op paa sit værelse trak han gardinerne for og gik i seng. Men paa længe fik han ikke sove. Nattens oplevelser holdt hans tanker i bevægelse. De kredset ustanselig om hans nye bekjendtskap og om det som var hændt. Mere og mere trængte brorens skikkelse sig frem i forgrunden. Hvad vilde han si naar hun møtte ham idag? Og hun? Orket hun at se paa hans kloke og retfærdige øine?

Thomas Hergel saa hende tydeligst for sig som hun var i det øieblik hun gik fra ham. Han saa hendes bøiede hode og hendes langsomme, tøvende skridt. Men efterhvert gled trætheten

Digitized by Google

over ham, og tilsidst seg han døsende ind i en tung søvn.

Da var han befridd

Men i flere dage gik han omkring med en egen beklemt følelse. En følelse av at ha gjort et menneske fortræd.

Digitized by Google

Det er en uke efter sankthans.

Petter Hergel gaar meget betænkt omkring i sin spisestue. Sin rute har han lagt frem og tilbake langs væggen med de to vinduer. Solen rykker ind i to forgyldte flater som med regelmæssige mellemrum falder over hans høie, halvfete skikkelse i den lysegraa, velpressede sommerdress. Den venstre haand er stukket i bukselommen. Den høire som har fattet om trøiens brystfald, ryster han ustanselig frem og tilbake med smaa irritable bevægelser. Det tunge ansigts samtidig grætne og grublende uttryk viser at han er i en utilfreds sindsstemning.

Nu og da stanser han og blir staaende med skrævende benstilling og lutende hode. Da trækker brynene sig tættere sammen, og den høire haand holder pause.

Det er Thomas som har sat ham i bevægelse.

At han ikke kan faa kuet den stivsindige knegt av en gutunge! Og saa det tause medhold fra moren! De er saa like i sind begge to som det gaar an at faa skabt dem. Like fulde av inmari vranghet og en næsten taus, men trassig oprørslyst. Bare se den avvisende kulde de kan lægge for dagen, naar det gjælder *ham!* — Sig selv imellem har de vist varme nok.

Digitized by Google

Uvilkaarlig skotter han mot kjøkkenet, hvorfra en klirren av stentøi nu og da trænger sig ind til ham.

Ja — selv hun derute er blit koldere med aarene. Det er ikke bare gutten, nei. Næsten utilgjængelig er hun blit av stivsind og naragtig pertentlighet. Høh! Aa nei. Det nytter nok ikke at være saa fin paa det og vår, om en skal karre sig skikkelig frem her i verden. Men saa eier hun ikke ærgjerrighet heller. Det er bare at forgude de to ungerne det kommer an paa. Paa at skjæmme dem bort, ja. Netop derfor er det ogsaa, at den guttehvalpen vover at vise sig kjæphøi mot sin egen far. Fordi han vet, at han ikke er alene om trodsen. — Nei — det er snart bare Helga, det gaar an at være i hus med. Hun har da gudskelov respekten i behold..

Men nu skal det bli en anden dans Det skal han vise dem. Dennegang skal de faa vite, hvor magten sitter.

Hvor besat forargerlig er det ikke alt sammen! Og saa denne vranghet nu. *Nu* naar han bare vil gjøre gutten en velgjerning!

— Høh! murrer han halvhøit og støter hidsig til en stol, som staar ham i veien. Men næste gang han passerer forbi kommer han allikevel bort i den. Da gripes han av et idiotisk sinne — et hat mot denne døde, sortbeisede stol, som vover at staa der i veien, ustanselig og haardnakket som en trods. Med begge hænder griper han den om sætet, løfter den med et ryk og bærer den helt bort i en anden kant av stuen. Der sætter han den med et velgjørende støt i gulvet.

— Saa da! hoverer han til den. Nu staar du vel der du er. Dig ialfald kan jeg da raa' med!

Digitized by Google

Raa' med ja. — Slik skulde Thomas ogsaa tas. Netop slik saa det knaket i ham. Her blir han bydd at studere til prest, og saa negter han! Har man hørt maken? Det er jo det skjære fjolleri. Enhver anden vilde ha tat imot det med glæde og takket til. Men han? Nei tak — det *passer* ham ikke!

Og saa er han netop som skapt til det. Baade evnerne og alvoret har han. — Det bare *passer* ikke. — Nei, det passer ikke at gjøre sin fars forhaabninger til virkelighet. Neida.

Da hører han en famling ved døren, og han stanser. Det er Helga som kommer ind. Rolig gir hun sig til at dække middagsbordet. Det hele gaar saa forunderlig stille og behersket for sig.

Petter Hergel staar og ser paa hende og føler sig roligere. Nu kjender han ogsaa matlugten fra kjøkkenet, og den har en evne til at virke merkværdig beroligende paa ham. Høi og massiv staar han der i sin nye, lyse sommerdress. Benene bærer sprikende den tunge overkrop paa sine kraftige støtter. Hænderne er begge kommet ned i bukselommerne, de haarede haandled er halvt skjult av mansjetterne, som er glidd for langt frem og som gir hele manden et litet præg av skjødesløs makelighet. Det tunge ansigt i det kortklipte haars graasprængte indfatning følger datterens sysler med smaa dorske bevægelser. Nu er øinene iagttagende, næsten vurderende. Og denne udeltagende taksering gir dem et præg som er endnu koldere end det sedvanlige.

Da Helga ser op, blir hun opmerksom paa dette pinlig prøvende som staar imot hende fra farens lutende hode. Hun ser paa ham igjen, møter hans øine og blir rød. Saa sætter hun langsomt en ny tallerken fra sig.

Digitized by Google

— Hvor gammel er du egentlig? spør faren.

— Jeg? hun ser rolig og taalmodig op. Femogtyve aar, vet du.

— Femogtyve. Hm.

Flere ord veksles ikke, og Helga gaar snart ut.

Kort efter kommer Thomas ind. Noget urolig og flakkende er over hans væsen. Han tar plass i sofaen og trommer nervøst med fingrene mot sit knæ. Saa finder han en avis og forsøker at læse. Men den interesserer ham ikke, og han lægger den væk.

Faren har imidlertid gjort et par slag henover gulvet og er atter vendt tilbake. Nu staar han paa sin gamle plass og fikserer sønnen. Idet denne ser op, sier han:

— Det er altsaa stadig meningen at du ikke vil ha hjælp?

— Hjælp? Thomas ser hen for sig, forbi faren, mens et saart og haabløst smil skjælver over hans ansigt. Det er jo det jeg ikke faar.

— Faar? Ikke vil ha, mener du vel! Det er vel sandheten.

— Mên hvad du vil. Som du vil gi mig den, vil jeg ikke ha den ialfald.

— Nei! Der har vi det. Bare vær stor paa det. Høh! — Du er jo den store mand.

Han smiler et hoverende haansmil mot sønnen, som sitter tilbakelænet og ikke later til at fæste sig ved det. Dette tirrer ham op i en art brutal skadefryd. Noget ondt stikker frem av hans øine, og han spør fuld av begjær efter at saare:

— Men ligge ind paa *mig* vil du? Det er vel stoltere det for eń slik herremand som dig?

Paa et nu er Thomas paa benene, og de øine, som møter faren er fulde av et lynende hat. Skjønt

Digitized by Google

han forsøker at beherske sig, falder hans heftige ord som et regn av hamrende næveslag.

— Dêt behøver du ikke at være ræd for, flammer han op; for jeg skal være glad den dag jeg kan komme bort fra dig! Her er det jo aldrig fred, og det er din skyld. *Din* ja! — Det er bare herske og styre du vil! Du vil true os allesammen efter dine grætne luner.

Før faren faar summet sig, gaar han, og døren falder heftig igjen. I entreen møter han moren. Hun ser opmerksom paa ham og vil stanse ham. Men han bare ryster paa hodet og gaar videre.

Dette maa være slut! Under et slikt aak vil han aldrig formaa at bli et menneske av den rankhet som det altid har været hans maal at bli. Nei, det *skal* være slut!

Med vældig fart haster han gjennem gaterne, ut av byen og utover landeveien langs fjorden.

Hatet stilner efterhvert, men ophidselsen har sat hans tanker ibrand. De flammer, syder og yngler. De tænder planer og drømme. Det fjerne kommer nær. Det uopnaaelige blir mulig. Og de vidunderligste kræfter er slaat ned i ham.

Solen fanger ham ind i et hav av varme, men han føler det ikke. Mennesker, hus og gater ser han ikke. Larmen trænger ikke ind til ham. Han bare gaar og gaar. Bent og ustanselig som mot et syn.

Imens falder nogen ord hjemme.

Straks fru Hergel kommer ind og faar se manden som gaar om i et fortumlet raseri, forstaar hun at noget usedvanlig har gaat for sig. Med et rolig, agtpaagivende blik spør hun stille:

— Hvad er det *nu* da?

— Hvad det er? Petter Hergel vender sig

Digitized by Google

mot hende sydende av nidsk og hævngjerrig hat. Han skal til at slænge hende de forbitrede ord i ansigtet som hendes fordæggede gutunge har vovet at si til sin egen far. Men pludselig behersker han sig og steiler, og munden knipes haardt sammen. — Dêt er det bedst at tie stille med. Det er allikevel ham selv, dette har gaat ut over; for det er han som er blit krænket. Og hans autoritet vil lide ved at andre faar det at vite. — Efter et slag henover gulvet stanser han og sier indætt, mens den opslaatte høire haand dirrer krampagtig ut i veiret:

— Jeg sier dig bare: jeg *vil* ikke ha ham gaaende her til at æte paa os. Jeg *vil* ikke!

Moren ser forundret paa ham.

— Men det er det jo heller ikke tale om?

— Er det ikke det? snerrer han. Høh! Det var merkelig, Han har arvet kanske? Hvad?

— Nei. Men han har faat en post.

— En post! Haha! Og Petter Hergel ler en krampagtig ond haanlatter! Nei jasaa — han har faat en post? Det var jo moro at faa vite det!

— Jeg trodde du visste det før, sier hun og bevarer hele tiden sin gode ro.

— Visste det? Tror du at *han* har betrodd mig det kanske? Aa nei. Han fortæller vist ikke noget til mig.

— Jeg vet det. Men det er for en stor del din egen skyld.

— Min?

Han ser forarget paa hende.

— Ja. Du tar ham aldrig paa den rette maate. Du vet, han har et vanskelig sind. — Det er forresten ikke meget han fortæller, føier hun til. Han holder sit for sig selv, vet du.

Digitized by Google

— Hm. Petter Hergel brummer noget hen for sig. Sinnet er tydelig paa retur. Litt efter spør han roligere: Hvad er det for en post han har faat?

— Det er et vikariat ved folkeskolen.

— Ved folkeskolen? Naa — det er altsaa bedre det end at bli prest?

— Nei, men han har vel tænkt at studere paa egen haand. Og siden, naar han faar spart sig litt, reiser han vel til Kristiania.

— Har han sagt det?

— Nei. Men jeg har forstaat ham slik.

Litt efter sitter de alle tre ved middagsbordet. De spiser under en beklemmende taushet.

Hergel selv føler sig slaat, og nederlaget har sat en brodd igjen i hans despotiske sind. For første gang har oprøret været aapenlyst og aktivt. Noget slikt har ingen vovet at by ham tidligere. Derfor sitter ydmygelsen og skriker efter en opreisning. Og vel. Den skal komme. Han har andre jern i ilden, som er likesaa vigtige. Og her er hans magt større — hans myndighet sikrere. Men det nylig passerte har gjort ham utrygg. Det er bedst at lodde stemningen.

Nu og da skotter han prøvende bort paa de to. De er nok hver for sig optat med tanker som ligger langt fra hans egne. Men de har ikke ondt av at faa et litet indblik i dem. Og han sier pludselig, idet han gjør en pause i spisningen og ser paa konen:

— Imorgen kommer Svege.

Hun besvarer rolig hans blik.

— Jasaa, sier hun og later likegyldig.

— Ja. Han flytter de tunge øine hen paa datteren. Og jeg har tænkt at han skal bo her.

Digitized by Google

Helga bøier sig dukkende over sin tallerken, men han kan se, hvorledes rødmen farer helt ned mot hendes hals. Under resten av maaltidet ser hun ikke op, og den haand, som fører skeen, skjælver.

Men hendes mor ser koldt paa faren:

— Bodde han ikke her sidst?

— Jo, svarer han og ser stikkende paa hende. Derfor kan han vel bli dennegang ogsaa?

Mere blir foreløbig ikke sagt. Straks efter gaar de fra bordet, og Helga bærer ut. Da gaar fru Hergel bort til sin mand. Liten og uanselig tar hun sig ut med sin spinkle skikkelse mot hans tunge, sværlemmede. Men hun har holdning, og hendes øine er rolige og faste.

— Jeg forstaar hvad du mener, sier hun stille. Men du bør ikke gjøre det.

— Høh — gjøre det? Og han ser avfeiende paa hende: Det gjør sig selv.

— Jeg synes allikevel det er bedst at han ikke bor her.

— Nu er det for sent. Han trækker uvillig brynene haardere sammen. Det er en uke siden jeg ba ham.

Dermed dreier han sig brutalt om og gaar.

Kort efter kommer Helga tilbake. Hjælpeløs blir hun staaende ved døren, det dirrer om hendes mund og de svake, lydige øine er blit fulde av taarer.

— Mor, sier hun ulykkelig. Mor —

— Ja, Helga min.

— Tror du — tror du — — at det er dêt —. han mener?

Det er som hele den myke skikkelse ber for sig.

Og moren kommer hen til hende.

Digitized by Google

— Har han nogengang nævnt det? spør hun.

— Aa ja! — ja!

Sammenbrutt kaster hun sig ind til moren og hulker ut hos hende.

En mild haand glir beroligende over hendes haar.

— Nei barnet mit, jeg tror det ikke.

Digitized by Google

Den følgende dag blev Thomas Hergel indkaldt til en konferanse paa skolebestyrerens kontor.

Med forventninger om en venlig mottagelse møtte han op, men blev grundig skuffet. Paa en tver, næsten avvisende maate ba bestyreren ham vente i det yttre kontor til han blev færdig med en anden sak. Da han saa, efter en halv times pinlig ventetid, blev kaldt ind til audiens, fik han sine instrukser meddelt kort og koldt — uten haandtryk eller et ord om at han var velkommen.

Bestyrerens optræden gjorde ham besynderlig nervøs. Mot sin vilje stod han og følte sig liten og forsagt under de haarde øines kolde og urolige stikk. Den magre, mumieagtige skikkelse som sat i en stadig uro berørte ham rent pinlig, saa han halvt var tilfreds over at alt gik fort og avfærdigende for sig. Helt lettet mottok han det kolde, brutale forsvind-nikk der rask som et punktum fulgte efter den endte instruktion.

Da han kom ut stod især to ting levende for ham: et markert, skjægløst ansigt med to urolige, kastende øine bak jernbrillerne og en lang, skindmager haand hvis pekefinger ustanselig hadde gnusset frem og tilbake mot bordplaten.

— Han er altsaa en tyran, tænkte han. Naa ja — et aar maa vel gaa.

Digitized by Google

Men samtidig følte han tungt at netop nu var aarene saa lange og ugjennemkommelige for ham. De var hans trængselstid fulde av arbeide og savn, av utaalmodig uro og optathet. Men bakenfor laa opgaverne og ventet. Det var de som skulde holde motet vaakent og viljen sterk.

Trods al længsel var han allikevel glad over at ferierne endnu hadde seks uker at strække sig over. Som lærer begynder jeg tidsnok, tænkte han bitter og gik tøvende hjemover.

De gater han kom ind i var stille og menneske-tomme. Han var næsten naadd hjem uten at møte et kjendt ansigt, da han langt fremme i gaten blev var Arne Rings letkjendelige skikkelse. Vennen kom mot ham fulgt av en ung dame. De saa ut til at more sig. Især var den unge dame oprømt. Gang paa gang syntes hun at vende ansigtet for-undret leende op mot Arne Ring. Han overra-sket hende vel med sine smaapudsigheter hvori meningen laa paa lur bak latteren.

Thomas Hergel kvakk pludselig til og blev het.

Var det ikke Erna Plym? — Og hun lo?

Ja naturligvis! Det var bare han som med sin nærtagende ømskindethet hadde digtet hende sammenbrutt og angrende. Slik hadde han lavet hendes billede fra først av. Og slik hadde det holdt sig naar han daglig i et svakt øieblik hadde tat det frem til eftersyn. En behagelig følelse av lettelse og ro kom over ham. Det var altsaa ikke saa ilde endda! —

Nu hadde hun set ham. Hun blev rød — men smilte.

Alle tre hilste idet de passerte hverandre. Thomas Hergel vendte forsigtig hodet og skottet til siden bakover. Der møtte han Erna Plym. Ogsaa hun hadde snudd sig, og bak Arne Rings ryg

Digitized by Google

sendte hun ham et straalende, overgivent smil. Husker du! sa det. Og han smilte et usikkert ja, idet en let rødme paany strøk over ham.

Alt var blit godt. Nu kunde han stryke hændelsen ut av de ubehagelige minders billedbok.

Da plystret det muntert efter ham.

Han vendte sig. De to hadde stanset. Arne Ring møtte ham med sit milde satyrsmil.

— Du faar nok komme hit! Denne damen ønsker at —

— Nei men Ring da! protesterte hun forfærdet. Jeg mener De er gal, jeg!

— Er det ikke sandt kanske? Han saa munter paa hende.

— Jamen — De behøver vel ikke at la ham høre det, mente hun og gjemte rødmen bak et forsonlig smil.

— Hergel altsaa da — og frøken Plym.

Forundret tok Thomas hendes fremrakte haand. Han vilde til at nævne at de jo kjendte hverandre, men en advarende mine stanset ham, og han følte sig forvirret.

— Saa er det altsaa gjort!

Arne Ring saa smaasmilende fra den ene til den anden. Han stod et litet skridt til siden og saa ut som om han trak paa skuldren ad det hele. —

Under spredt snak drev de bortover gaten. Erna Plym gik i midten. Hun hadde en egen, let dvælende gang som sammen med den tilbakelænede overkrop ga hende et præg av fornøiet makelighet. Og Thomas Hergel la merke til at hun av vane satte den venstre haand mot hoften.

Han saa flere gange paa hende og møtte ofte hendes blaa, klare øine. Hver gang hadde de dette hemmelighetsfulde og fornøiede: Husker

Digitized by Google

du!! Og med en stigende sikkerhet svarte hans egne: Ja. Dette bragte dem begge nærmere ind til hverandre. De kjendte det som om de allerede i længere tid hadde været venner.

Allikevel maatte Thomas Hergel undre sig over hende.

— Hvorfor lot hun som vi var ukjendte? tænkte han. Samtidig likte han ikke at de paa en maate hadde ført vennen bak lyset. Vistnok var de blit kjendte under særegne omstændigheter som hun sikkert ikke ønsket at la andre faa vite om. Men derfor kunde hun vel ha vedkjendt sig ham? Arne Ring vilde sikkert ikke ha spurt.

Dette dukket flere gange frem i ham under spaserturen. Forøvrig følte han ogsaa nu noget av den tiltrækning hun første gang hadde øvet paa ham. Eftersom de gik, kjendte han en stigende velvære over at være i hendes nærhet. Hele hendes unge, myke og smilende skikkelse fængslet ham. I varmen av hendes glade smil og sorgløse pludren fyldtes han av en mild og behagelig ro.

Ved torvet gik Erna Plym fra dem. Hun hadde et erinde at utrette for sin mor før middagen og maatte desværre gaa.

— Ja adjø da Hergel, — vi sees vel snart igjen! lo hun og ga hans haand et litet ekstra tryk. —

— Ja vi ogsaa naturligvis! vendte hun sig hurtig mot Arne Ring som for at gjøre en forsømmelse god igjen.

— Vi faar haabe det! Arne Ring smilte et velvillig litet smil, men den optrukne skulder saa ut som den uttrykte en liten grad av skepsis.

Saa nikket og smilte hun til dem begge — sidst til Thomas — og gik let og makelig fra dem.

Digitized by Google

De to gik videre. Det blev efterhvert taust mellem dem nu de var alene. Ganske langsomt vendte Thomas Hergels sind sig igjen indad. Det gamle slør la sig sagte mellem hans bevissthet og byen og dens mennesker. Selv vennen var ikke længer nærværende for ham. Dette varte til de kom ind paa en aapen, beplantet plass, hvorover en spaservei skraadde til hans hjem. Dèr blev han vækket av det pludselige solbad efter den skyggefulde gate de netop hadde forlatt. Med en glad og befriet følelse trak han den græsduftende luft ind i fulde og dype drag. Han kjendte en trang til paany at høre en stemme. Til at møte et menneskes ord. Og han vendte sig mot vennen.

Da slog det ham hvor blek denne var blit i den sidste tid. De kloke øine syntes at ligge dypere nu de hadde faat en ramme av utslitt blaahet. Den fyldige, velformede mund hadde faat smaa linjer som av smerte. Over hele uttrykket var der kommet et præg av slit og tristhet.

Bare et øieblik stod dette billede klart for Thomas Hergels forskende øine. Da saa Arne Ring op med et litet smil.

— Hvad titter du paa? spurte han spøkende.

— Du saa saa træt ut, syntes jeg.

— Aa du vet, Arne Ring smilte igjen, den som har litet penger han har liten tid. Den som har liten tid har meget arbeide. Og den som har meget arbeide han er meget træt. Du forstaar?

Thomas Hergel nikket.

— Er det derfor jeg ikke har set dig paa saa længe?

— Netop. Eller ogsaa fordi du ikke har det bedre selv.

— Du har ret. Thomas smilte. Men la os

Digitized by Google

snart faa en liten kveldstur igjen. Kan du ikke ringe mig op naar du har tid en dag og du synes det passer?

— Jo, vær sikker. Og saa sier vi som frøken Plym: Vi sees vel snart igjen! Godmiddag da!

Han smilte flygtig, nikket og gik.

Da det var nær middag gik Thomas like ind i spisestuen. Men i døren blev han uvilkaarlig staaende.

Faren og Helga var alene derinde. Nu stod de ved hvert sit vindu og saa likesom tilfældig ut paa den sollyse gate. Men stillingen var tvungen og ufri. Han hadde sikkert avbrutt dem i en samtale som han helst ikke skulde høre. Dette føltes pinlig, og han trak sig tøvende tilbake.

Da han et kvarters tid senere paany traadte ind, fandt han Helga alene. Hun sat i sofaen med et haandarbeide i fanget. Hun rørte det ikke, men bare sat og saa rolig og eftertænksom frem for sig. Smaa solflekker skjalv og spillet over hendes ansigt med de beherskede, stille træk. De fik de blonde haar som tittet frem ved hendes høire øre til at synes gyldnere og rikere end de var. Alt dette ga hende et skjær av ungdom og mykhet som han aldrig hadde set hos hende før. Det var som om han først nu forstod at *hun* ogsaa var en kvinde. Indtil nu hadde han bare set søsteren i hende.

Ganske langsomt vendte hun ansigtet mot ham og blev forlegen ved at møte hans øine. Med et litet smil søkte hun at dække over det, men det vilde ikke ganske lykkes. En liten vemodig dirren ved mundvikerne fortalte at hun ikke rigtig var glad.

— Sitter du og soler dig? kom han hende tilhjælp.

Digitized by Google

— Ja —

Og hun gjorde plass til ham ved siden av sig.

— Er det ikke snart middag? spurte han noget forundret over at intet var gjort istand.

— Nei — vi skal vente til klokken fem, har far sagt.

— Hvorfor det?

— Svege kommer hit, sa hun dvælende og saa ned i sit fang.

— Aa saa. Skal vi ha *den* ære!

Da saa han at hun blev flammende rød.

— Slikt maa du ikke si, ba hun mildt, men saa ikke op.

— Hvorfor ikke det?

— Nei — det er jo ikke pent, vet du, sa hun litt forvirret og saa ned i sit haandarbeide. Da han ikke svarte, løftet hun kort efter øinene og spurte roligere: Liker du ham ikke Thomas?

— Ikke meget, sa han likegyldig, han hadde heldet hodet tilbake mot sofaens rygg og saa fraværende ut i rummet.

Ingen av dem sa noget paa en stund. Bare vægurets tikken ga stuen liv. Om litt slog det fire langsomme slag.

Da rettet Thomas sig op.

— Jeg blir vist sulten for hans skyld, sa han og vendte sig mot søsteren. Gjør du?

Men da saa han at hun graat. Hun hadde bøiet hodet dypt ned for at gjemme det. Men han saa hvorledes taarerne dryppet stille ned og satte tunge pletter paa haandarbeidets lin.

— Graater du? spurte han og blev underlig berørt.

Hun saa bare ned og rystet sky paa hodet.

— Hvad er det? spurte han indtrængende.

— Ingen ting. Det er ingen ting.

Digitized by Google

Men han forstod at det var noget av det faren hadde snakket med hende om som gjorde hende sorg.

Helga tørret taarerne og reiste sig. Hun stod foran ham og saa ned paa ham med de endnu graatblanke øine. Og hun ba:

— Si ikke noget, Thomas? Lov mig det?

Han nikket taus.

Da strøk hun ham pludselig over haaret. Ganske langsomt og likesom nølende gled den fine, hvite haand over det blonde haar. Saa gled den endnu en gang og siden flere. Men hver gang med den samme dvælende tankefuldhet og den samme forsagte ømhet. Thomas blev bevæget sittende urørlig. Aldrig hadde et kjærtegn grepet ham saa uendelig smertefuldt som dette. Naar han senere, med mere forstaaelse, tænkte tilbake paa disse minutter, var det altid med en følelse av bævende, naadeløs beklemthet. Og noget av den samme frysende stemning iset gjennem hans ensomme sind.

Med et tungt, sukkende pust slap hun haanden ned og gik bort fra ham. Hun hadde sænket hodet, og hele hendes krop syntes at dirre av en stemning som hun næsten ikke hadde magt til at bære. Henne ved det borterste vindu satte hun sig med ryggen til Thomas. Med en forunderlig stivhet sat hun der, mens solen bølget sit fuldeste lys over hendes sorgfulde skikkelse.

Uten at forstaa grunden til denne umaadelige sorg sat Thomas urørlig og betragtet sin søster. En dødsstilhet hersket over stuen. Selv urets tikken syntes bare at understreke den med sin døde, regelmæssige lyd.

Nogen minutter senere hørtes skridt utenfor. Da reiste Helga sig hurtig op, og Thomas syntes

Digitized by Google

hun saa roligere ut. I det samme traadte faren ind. Efter at ha set uvillig paa Thomas, sa han henvendt til datteren:

— Nu maa du gjøre dig klar. Om tyve minutter kommer toget.

Helga gik føielig mot døren og ut. Idet hun passerte faren, saa han haardt granskende paa hende, og derpaa næsten fiendsk hen paa Thomas. Saa snudde han sig og gik tung og brutal efter.

Da med ett slog sandheten ned i Thomas Hergel. Som i bestyrtelse fôr han op. Dét var det! Ja — dét var det. Han blev staaende og saa mot døren hvorigjennem de var forsvundet. Brynene trak sig sammen som under en heftig tænken. Noget harmfuldt luet i hans øine, og det haarde drag om læberne fik et præg av bedsk og hadefuld haan.

Han led under noget av den samme følelse som den morgen, da Erna Plym gik graatende fra ham. Det var atter den svakere som blev gjort fortræd av den sterke. Men dennegang var alt mere oprivende haabløst og ulægelig. For her var det selve livet som sattes ind.

Fyldt av en saar, smertefuld uro grep han sin lue og gik ut.

Digitized by Google

Den følgende uke var evangelisten Svege en meget synlig og omtalt skikkelse i den halvstore, gjennemsigtige by.

Han var kommen paa et av de regelmæssige besøk, som altid vakte en viss opmerksomhet. Flere av vennernes hjem stod aapne for ham, men som mest sædvanlig tok han ind hos Hergels. Om dagen cyklet han rundt paa familiebesøk, og om aftenen samlet han de trofaste om sin prækestol. Det var altid en stor forsamling, men hver gang var det de samme ansigter, som møtte ham, naar han lot sine rolige, dorske øine gli ransakende utover den. Mest var det kvinder, og især av dem som var naadd ud av den første ungdom.

Selv var han en mand av satt alder. Av vekst var han høi og kraftig. Ved det første indtrykk virket han næsten robust med sin velnærede, grovlemmede korpus. Men hans bevægelser var træge og tunge. Det fyldige ansigt var urokkelig i sin mimikløshet. Og selv de tunge nedhængende mustasjer syntes at være betat av en søvnig sløvhet. Det eneste som nu og da virket opfriskende hos ham var de halvslørede øine som, naar han blev revet med, kunde vise eiendommelige blaff av styrke og liv.

Digitized by Google

Altid var han ens klædt. Baade paa husbesøkene og i forsamlingslokalet bar han den samme mørkegraa sommerdress. Med aarene var den blit blank og anløpen, og paa trøiefald og vest hadde en række matflekker sat sig uryggelig fast.

Det saa ut som om denne vide, likegyldige dragt i aarenes løp hadde opnaadd en intim og harmonisk likhet med sin herre. Det klædte dem ogsaa begge, at to cykelklyper fra morgen til aften sat fast i bukserne, saa disse gjorde indtrykk av at være stukket ned i de tyksaalede støvler.

I den senere tid hadde evangelistens besøk i byen gjentat sig oftere end sedvanlig. Det var de som undredes over dette og lot blikket streife utover de aldrig svigtende kvindeansigter for muligens der at finde en grund. Ganske sikkert tændtes ogsaa smaa haab i et og andet aldrende kvindehjerte. Men de mindst beundrende var altid skeptiske.

— Aa nei, den gaar ikke, mente de sikre. Han er nok lurere end som saa, vor kjære Svege!

Saa en dag blev de i alle leire indbudt til en fest — baade de skeptiske, de undrende og de haabende. Den var til ære for evangelisten, og det var Petter Hergel som gav den.

Forberedelserne var store og mangfoldige. En travel uro præget hele huset alt fra morgenen av. Hele eftermiddagen var Hergel selv hjemme fra forretningen. Optat og amper fôr han omkring i stuerne og kjøkkenet for at ha sin ledende haand overalt. Masende og forstyrrende gik han iveien hvor han kunde komme til, kommanderte og forandret frem og tilbake og blandet sig mest mulig op i de ting som han ikke hadde greie paa.

Hadde han bedt til selskap saa skulde det ogsaa *bli* selskap. Den rang han hadde skulde hæv-

Digitized by Google

des. Ikke for ingenting var han kredsens rikeste mand, det skulde han vise dem.

Klokken seks klædte han sig om og gik fra stue til stue for at ta et feltherreblik over stillingen. Han var oprømt og samtidig nervøs av spænding, men det kraftige ansigt hadde noget seiersvarslende over sig, og nu og da stanset han og gjorde et selvtilfreds knips. Det var hver gang han i tankerne tok en triumf paa forskudd.

I en tusmørk krok sat Thomas og fulgte ham med vagtsomme øine. Det berørte ham pinlig at se denne uvante oprømthet, og han tænkte med skam paa den intime familiaritet som han visste faren vilde vise alle de fremmede mennesker. Overfor dem var han altid selskapsmanden med den ledige, næsten lette optræden, med de mange morsomme ord og de djerve smil som rev med og skapte stemning. Paa liv og død vilde han stri for at bli festens midtpunkt og som vanlig vilde det sikkert lykkes. Allerede ved sin paaklædning vilde han skille sig ut ra gjesterne ved dens litt for flotte, halvt lapsede anlæg.

— Ogsaa disse mennesker vil han ha under sig, tænkte Thomas. Men her er det andre midler han maa benytte. Som jeg hater ham for denne nedværdigelses skyld!

Idet faren gik ind i det næste værelse møtte han Svege. Ogsaa han var festklædt. Med et litet nikk standset han og lænet sig op mot dørkarmen.

— Alt der! la Hergel en venskabelig haand paa hans skulder. Og i fuldt puds! — Men du mangler en rose da, mand. Idag! Naar du faar min egen, er det vel bra nok? — Nei — neida — ikke noget at takke for. Men du kan jo tænke litt paa mig paa din hædersdag!

Digitized by Google

Og han duttet ham betydningsfuldt i siden, lo av sin morsomhet og skrævet videre, mens den anden arbeidet frem noget som kunde være antydningen til et smil.

— De ligner hverandre, tænkte Thomas pludselig og lot sine øine hvile paa evangelisten. Især idag — nu Herrens tjener ogsaa har faat sig en anstændig dress. Dêt er forresten besynderlig. At han virkelig har flere end den ene. De to saa saa uadskillige ut.

I det samme saa Svege bort paa ham. En slags studsen gik over det flegmatiske ansigt ved synet av de opmerksomme øine og det rent ubevisste haandrag, som møtte ham. Med en besværlig bevægelse skjøv han sig løs fra dørkarmen og gik langsomt hen mot Thomas, over hvis ansigt en dyp rødme pludselig flammet op.

Svege brukte to smaa skridt til at stanse paa og saa prøvende paa Thomas. Saa slæpte han skrapende en stol hen til sig og tok plass.

— Nu tænkte De vist paa noget ubehagelig? sa han indlatende, idet han samtidig atter fæstet de store søvnige øine paa Thomas og siden beholdt dem der urokkelig.

Denne besvarte avvisende blikket og spurte koldt:

— Hvorfor det?

— Hm — nei —. En ny antydning til et smil satte sig fast i Sveges ansigt. Det var bare et indtryk, sa han.

Fuld av nysgjerrig forundring la Thomas merke til evangelistens forvandlede ansigt. Dette haarfine smil skabte et helt nyt indtryk, hvis sterkeste meddelelsesmiddel var de stadig betragtende øine som fra den makelig tilbakelænede skikkelse skraadde halvlukte ned mot ham. De vidnet

Digitized by Google

umiskjendelig om en humor, som baade var overlegen og eiendommelig. Thomas hadde aldrig møtt et glimt av den før, og den var sikkert ikke fremme til hverdags.

Dette gjorde ham forvirret og han slog øinene ned. Da han løftet dem paany, skraadde fremdeles de samme øine mot ham. Atter vilde han til at la sine egne seile forbi. Da blev han grebet av en følelse av skam og ydmygelse over dette nederlag, og han saa ufravendt op idet han sa med et anstrøk av trods:

— Men De tok allikevel feil. Det var paa Dem jeg tænkte.

— Hm, hm? Var det paa mig!

Og smilet blev en snev tydeligere.

Dette irriterte Thomas rent legemlig. Han fyldtes av et dumpt hat og følte en trang til at slaa et næveslag mot denne overmandende, urokkelige likevegt. Og han sa med en spot, som hans egen smilløshet gjorde ubarmhjertigere:

— Jeg sat og beundret Dem i Deres nye dress.

Men han saa lynrapt at dette var ikke et slag. Det var mere som et brutalt stik av et vaaben. For den andens smil døde langsomt ut, og et tyndt slør av blod sivet op i hans kind. Øinene gled ned og til siden. Da de paany søkte frem og møtte Thomas, som ogsaa hadde gjort bevægelsen nedad, saa de underlig slukte ut. Det var likesom ethvert uttryk og præg hadde trukket sig indover og søkt ly. Men han sa med en stemme som lød naturlig og henkastet:

— Jeg har faat den av Deres far.

En urolig, smertende anger hadde sat sig fast i Thomas. Dette hadde han ikke forutset. Dette hadde ikke været meningen.

Digitized by Google

Da lød farens stemme befriende over stuens stilhet:

— Svege! — Kom skal du se tilstelningen i haven!

Evangelisten vendte sig taus og gik ut, og Thomas blev staaende alene tilbake i den beklemmende stilhet med et sviende saar i sit hjerte.

Nei. Dette hadde han ikke ment. Hvorfor grep han saa forkjert til bestandig? Hvorfor støtte han og gjorde andre ondt?

Det var i steil selvhævdelsestrang han hadde presset ordene skaanselsløst frem. Det var for ikke at være den ringeste av de to. Han hadde trodd at her var det ikke mulig at støte paa nogen saarbar ømhet. Derfor hadde han ført vaabenet. Ført det av nød. Ikke i kampglad uvorrenhet, men i trodsig forsvar. Og saa —? Seiren hadde han faat, men den bare pinte ham.

En dør aapnedes, og moren kom ind.

Med den stille ro som han kjendte saa godt ga hun sig til at dække det lange bord som strakte sig fra dør til dør.

Som han iagttok hende, var det som hun ga ham noget av sin egen likevegt og beherskelse. *Hun* saaret aldrig nogen, og allikevel stod hun aldrig som den underlegne og beseirede. Hun hadde styrken i sit væsen. Og bak denne lyste godheten og omsorgen frem. Hun var et helt og harmonisk menneske, og hun var en mor.

Pludselig faldt det Thomas ind, at nu maatte han gaa, dersom han vilde undgaa de første gjester. —

Ute paa gaardsplassen passerte han Svege og Helga som stod for sig selv ved havegjærdet. Nu vilde han være sterk. Angerfølelsen skulde ikke synes. — Med et rolig, alvorlig blik gik han forbi.

Digitized by Google

I porten kastet han et streifblik tilbake, men gik hurtig videre: Svege hadde staat og set efter ham. Langt henover gaten fulgte synet av den tunge skikkelse ham, og hele tiden lot han den beholde uttrykket fra stuen.

Efterhvert lykkedes det ham dog at dræpe dette billede, og han kjendte sig roligere og sikrere.

Da han kom hjem var det sent, og han fandt bare moren og Helga oppe. Han satte sig hos dem i spisestuen og kastet et blik paa aftenaviserne.

Om litt reiste Helga sig.

— Jeg er saa træt, sa hun, og det slog Thomas, at hendes stemme var saa uendelig forsagt og dæmpet. Det er vist bedst jeg lægger mig.

Hun stod litt før hun gik.

Thomas hilste godnat over avisen og læste videre.

Men moren som ogsaa hadde reist sig, blev staaende tankefuld mens hun saa mot døren, hvorigjennem datteren stille var gaat ut. Saa sa hun dæmpet og bløtt:

— Nu maa vi være snille mot hende, Thomas. For nu skal hun snart reise fra os.

Overrasket saa han op.

— Helga?

— Ja. Moren stod litt. Saa føiet hun til: Hun skal reise med Svege snart. De skal gifte sig i august.

Thomas kjende et heftig støt. Han næsten snappet efter veiret.

— Er de blit *forlovet?* spurte han skjærende.

— Ja.

Et haardt og haanlig uttryk presset sig frem i hans ansigt.

Digitized by Google

— Jeg har forstaat det, sa han, og stemmen var dirrende av bitterhet og haan.

Da saa moren forundret paa ham.

— Har du forstaat det?

— Ja. — Han maatte reise sig. — Jeg har forstaat at det var med en av prædikanterne, som slænger her, at hun helst skulde tuskes bort. Det er derfor de har bodd her. For det har altid været vor kjære fars drøm. Men jeg trodde ikke den skulde ha blit virkelighet saa snart. Og jeg haabet at det ialfald ikke skulde ha blit *ham!*

Morens ansigt fik et eget spørrende uttryk.

— Hvorfor det?

— Nei —, sa han bare, og noget stædig og avvisende laa i hans stemme.

Fru Hergel blev taus. I stilhet stod sønnen og betragtet hende. En saar og medynksfuld smerte fyldte hans sind. For første gang hadde han ogsaa hos hende fundet nederlagets stempel.

Digitized by Google

Efter underretningen om forlovelsen undgik Thomas baade søsteren og Svege.

Overfor søsteren var det av medlidenhet. Hun var fra nu av et helt nyt menneske for ham. Hendes villige, utbrudsløse lydighet gjorde hende ikke ringere i hans øine, og ikke svakere. Den berørte ham tvertimot paa en egen medlevende maate. Hendes aldrig brutte harmoni stod for ham som noget ophøiet, næsten overnaturlig heroisk. Og den stadige, stilfærdige kjærlighet som hun endnu formaadde at vise forældrene og ham, bragte ham til at sætte hende paa en høide, som han var sig klart bevisst at han selv ikke naadde op til.

Trods disse følelser orket han ikke at træffe hende alene — ansigt til ansigt. Han visste at han da vilde komme til at se paa hende med et blik som vilde spørre: Hvordan har du det egentlig? Inderst inde, mener jeg. I stilheten hos dig selv?

Da visste han at hun vilde mindes de taarer han hadde set hos hende. Og det vilde kanske pine hende, at hun saaledes hadde en medvider, som ialfald delvis hadde faat et indblik i hendes sjæl.

Overfor Svege var det anderledes.

Digitized by Google

Her var det det dumpe, instinktmæssige fiendskap som laa rugende imellem. Som to motsætninger stod de overfor hverandre, representerende hver sin tro, hver sin livsanskuelse og hvert sit menneskepræg. De vilde aldrig kunne forlikes. Derfor hadde de helt fra den første begyndelse staat fremmede for hverandre.

Nu, efter fornærmelsen, laa hatet aapent mellem dem. Det kom aldrig til ytring, men den ene saa det stadig ulme hos den anden, næsten umerkelig, men allikevel dypt og uforsonlig.

Hos Thomas var dette hat parret med en egen bitter foragt. En foragt som i fiendens opførsel og handlinger kun vilde se det smaalige, plumpe og udannede, og som haardnakket negtet ham den mindste anerkjendelse hos sig selv. Nu følte han heller ingen anger over det brutale saar han hadde tilføiet sin motstander. Nu det var kommet paa avstand og dets virkninger ikke længer kunde spores, følte han tvertimot en viss beroligende tilfredsstillelse over at det var hændt.

I de par dage Svege endnu opholdt sig i byen, saa de litet til hverandre. Bare ved maaltiderne møttes de, og da altid uten ord. Der laa i det hele noget stille, beklemmende over huset i disse dage. Det var alene Hergel selv, som eiet mot til at støie op og la sin litt for høie stemme høres. Han var altid hjemme, naar Svege kom tilbake fra sine stadige cykkelturer, og han holdt altid samtalerne og underholdningen igang. Men selv over hans væsen laa noget som var skurrende og forceret.

Thomas la merke til denne stadige mislyd i farens optræden, og han saa paa moren at ogsaa hun hadde iagttat den. Selv tænkte han:

— Ja — han føler nok selv, at det er daarlig

Digitized by Google

det han har gjort. At tilfredsstillelsen av denne hensynsløse, naragtige forfængelighet er blit dyrekjøpt. Men rette paa det vil han ikke. Aa nei! — det falder ham vel ikke ind i hans herskesyke brutalitet! Men een ting tænker han vist paa: at gjøre erobringen værdifuldere end den var! Det er vel derfor han pynter op denne grovlemmede søvnighet i fine klær, som ser ut som de føler sig uvel paa hans krop. Og den nye herre har vist faat en antydende opmuntring til selv at følge med. De evige cykkelklyper er ialfald kommet bort.

Thomas følte en stigende uvilje mot faren. Mange ganger hadde han ondt for at utholde synet av ham og maatte gaa sin vei. Mere heftig end nogengang tidligere brandt han av længsel efter at komme bort fra hjemmet og ut i friheten. Av længsel efter at modnes til mand i forhold, som ikke tyngedes av en despotisk viljes egenmægtige og brutale haand.

Bare arbeide og anstrengelser var istand til at føre ham skridt for skridt mot dette næsten uopnaaelige maal. Men alle disse nye stemninger av medlidenhet, hat og bitterhet som hadde trængt sig ind paa ham i disse dage, de angrep hans kræfter og aat av hans vilje. Derfor grepes han oftere og oftere av en utaalmodig, sitrende harme og en lede over ikke at kunne komme ut av denne forstyrrelse som bandt ham til ørkesløsheten.

Paa ukesdagen for sin ankomst reiste Svege bort. Nu begyndte en travel tid med forberedelser av de forskjelligste slags. For om en maaned kom han tilbake, og da skulde brylluppet staa.

Denne nye tilstand faldt bedre i Thomas Her-

Digitized by Google

gels smak. Den virket eggende og vækkende. Den reiste den forstyrrede energi til nyt liv i ham. Som aldrig før kastet han sig over sine studier med alle kræfter friske og alle sanser parate.

Fra morgen til aften stængte han sig inde paa sit værelse — alene med sine bøker og de heftige maalbevisste drømme. Intet indtryk utenfra fik naa ind til ham, før han en dag pludselig blev staaende fuld av forundring og uro.

Et navn hadde slaat ned i ham: Arne Ring?

Digitized by Google

Siden spaserturen med frøken Plym hadde Thomas Hergel ikke hørt et ord fra Arne Ring, og selv hadde han glemt ham under de sidste begivenheters forstyrrelse. Hadde vennen ogsaa glemt ham? Det var snart fjorten dage siden deres sidste møte.

Thomas bestemte sig for at søke ham op.

Han fandt huset — en stor, stilløs trægaard paa to etager. Men hverken i første eller anden kunde han opdage noget dørskilt med navnet Ring. Dette forvirret ham. Var det ikke utenfor her de ofte hadde gaat fra hverandre?

Han fik forsøke sig frem, og han ringte paa i første etage etsteds. En pike viste sig. Ring? Nei? Aa jo! Han studdenten maatte det være. Han bodde i anden tasje han. Oppe hos Ingebretsen. Skomaker'n i anden tasje. Det var onker'n has det, nemlig.

Og piken smilte og nikket med en gammel venindes fortrolighet og holdt døren paa glytt, helt til Thomas var kommet op trappen og hadde faat svar.

En halvgammel, litt tufset kone aapnet for ham og gjemte sig noget genert bak døren, mens hun saa godmodig spørrende paa ham.

— Er det her Arne Ring bor? spurte han hilsende.

Digitized by Google

— Ja. Joda. Konen saa litt raadvild u
han er syk.

— Er han syk?

— Ja, han er nok det, stakkar. Og hun føiet til, idet hun sænket stemmen i fortrolighet: H læser for mye skal jeg si Dere.

— Det er ikke farlig vel?

— Aa nei da. Saa fikserte hun ham og sig litt frem fra sit skjulested. Er De en s kammerat, De kanske?

— Ja. Mit navn er Thomas Hergel.

Da smilte hun et stort, gjenkjendende smil, av glad overraskelse.

— Aa nei — aa nei! Er det Dere som Thomas Hergel! Ja Dere har jeg nok hørt snak om. Dere er nok goe venner d

Thomas smilte imøtekommende.

— De faar vente litt da?

Dermed forsvandt konen og tasset indov entreen. Thomas hørte hende banke paa en dør, vente litt, aapne og bli borte. I flere minutter maatte han vente. Da han omsider blev sluppet ind paa vennens værelse, saa han at der netop var blit ryddet op. Konen fulgte ham helt ind, men saa forsvandt hun øieblikkelig og lukket døren forsigtig efter sig.

I en seng langs værelsets inderste væg laa Arne Ring. Han saa blek og træt ut og syntes endnu magrere end før. Med et smil strakte han en tynd haand frem til hilsen. Det var ment humoristisk dette lille, bleke smil, men en viss forlegen uro laa bak.

— Her ligger jeg — jeg kan ikke andet. Gud hjælpe mig. Amen. Det er bare et plagiat. Tilogmed efter Luther!

Digitized by Google

Thomas trykket hjertelig den klamme, gjennem-
ige haand idet han saa alvorlig paa ham.

— Du er blek, sa han og var næsten bekymret.

— Blek? Arne Ring smilte igjen, som for at
fte alt trykkende alvor bort fra dette møte. Det
en mindelse om hans gamle satyragtige smil
godmodigheten bak. Men det syntes anstrengt
lette munterhet, og det umiddelbare var syk-
ort. Du ventet kanske at jeg skulde skam-
e litt over at ligge her i al ørkesløshet? Men
ser du, gjør jeg bare naar jeg er alene. Da
der det nok undertiden at selvrespekten rus-
fløiten.

nens magtesløse forsøk paa at vise sin
, milde munterhet virket med en pinlig saar-
aa Thomas. Det voldte ham smerte at være
v. til kraftløsheten som laa bak. Før hadde
sm og ord været et vern for Arne Ring mot al
fren ed beføling av hans eget. Men da hadde
hele hans skikkelse været med paa at skape et
indtryk som blev levende. De friske øine, den
steile pande, de noget utspilte, likesom veirende
næsefløier og den undersætsige krop med den
optrukne skulder — alt hadde det staat i en
slags harmoni med dette satyragtige smil og den
stilfærdige, smaaironiske munterhet. Men nu vir-
ket det gamle vern som en geil, stivnet maske
der i sin gjennemsigtighet lot det trætte ansigt
ubarmhjertig skimte frem.

Allikevel gik Thomas Hergel ind paa denne til-
syneladende ubekymrede tone, grepet av en med-
lidenhet som han vogtet sig vel for at slippe til-
syne. Idet han tok plass ved sengen, spurte han
— som om det bare var en spøk det gik ut paa:

— Hvad sier doktoren?

— Doktoren? Arne Ring lo. Jo: Gaa tilsengs,

Digitized by Google

sa han. Hvil dig en uke og se at faa skik paa dig igjen. Men længt dig ikke fordærvet efter de fristende bøkerne. Saa kan det kanske bli folk av dig igjen om ikke saa længe. — Det sa han, og her ligger jeg altsaa, som du ser.

Thomas blev overrasket.

— Du har altsaa hat doktor?

— Ja. Selvfølgelig. Arne Rings smil blev fuldere, som om han godtet sig over sine egne pudsigheter. Du vilde vel ikke jeg skulde ha ligget her og vansmegtet efter hjælp? Men det forstaar sig: jeg har naturligtvis været min egen læge.

— Aa —

— Aa, sier du? Og høres lettet ut? Det var nok en fornuftig doktor. Men han maatte jo bruke alle mulige overtalelser for at faa mig til at lystre. Nu er jeg forresten bedre. Imorgen staar jeg op.

Slik fortsatte de at snakke. Thomas forstod at nogen anden tone vilde vennen idag ikke komme ind paa, og selv hadde han ikke hjerte til at bryte den.

Om en stund kom konen som hadde lukket op med kaffe og kaker paa et bret. Hun blev først staaende uviss ved døren, men da Arne Ring nikket bejaende, traadte hun ind.

— Jeg vilde bare by Dere dette her jeg, ser De, sa hun halvt fortrolig til Thomas. Det er ikke rare sakerne, men — hun smilte bredt og vindende — De faar komma igjen en anden gang og faa det bedre da.

Hun serverte paa et litet bord ved sengen. Derefter hjalp hun Arne Ring at reise sig op og støttet ham omhyggelig og varsomt med puter bak ryggen. Efter at ha skjænket kaffen smilte hun opmuntrende og gik.

Digitized by Google

Thomas hadde lagt merke til at vennen fik et anstrøk af forlegenhet da konen traadte ind. Dette undret ham endel, men han glemte det igjen, da han saa hvor venlig han siden var mot hende.

Nu mens de drak kaffe, betragtet han vennens værelse med nysgjerrighet. Det var ganske litet, men lyst og venlig. Om et eketræs skrivebord maatte han si nogen rosende ord og fik da vite at det var en gave fra onkelen, som hadde arbeidet det selv i sin fritid.

Da Thomas reiste sig for at gaa, saa Arne Ring op med et forandret uttryk.

— Det plager mig litt at du har truffet mig liggende, sa han. Men har du tid saa kom igjen imorgen. Da er jeg oppe.

— Ja —

— Og om et par dage kan vi gaa en tur — dersom det passer dig?

— Ja. Thomas stod nølende og uviss. Jeg kan jo hente dig med hjem en tur ialfald, sa han.

Saa trykket han vennens haand og gik. Den halvgamle kone lukket ham ut med et venlig smil og et: velkommen igjen.

Straks borte i gaten møtte han Erna Plym. Hun stanset ham smilende og rakte haanden frem.

— Nu har jeg gaat næsten en time og ventet paa dig, sa hun skjælmsk.

Han søkte overrasket hendes øine og blev rød.

— Paa mig?

— Ja paa dig! Jeg saa du gik ind til Ring, og saa tænkte jeg at jeg fik vente til du kom ut igjen.

Hendes altfor store aapenhjertighet virket støtende paa Thomas, men han var allikevel glad over møtet. De drev samtalende bortover den solstekte gate. I begyndelsen hadde han vanske-

Digitized by Google

lig for at titulere hende med dette lille «du» som hun selv benyttet som den naturligste sak i verden. Men efterhvert vendte han sig til og følte et vist behag ved det.

Da han hadde fortalt om sit besøk hos vennen, spurte hun nysgjerrig:

— Synes du ikke onkelen er en snurrig fyr?

— Ham kjender jeg ikke. Jeg traf bare tanten.

— Tanten du! Hun lo fornøiet og drillende.

Da blev han overrasket.

— Er hun ikke?

— Aa langt ifra. Ikke i navnet ialfald. Hun gaar for at være onkelens husholderske. Men —. Og hun bøiet sig ind til ham og sa halvhøit og fortrolig: Folk sier at de lever sammen!

Han følte sig ilde berørt over at hun prisgav vennens hjem, og han spurte avvisende:

— Hvordan kan du vite det?

— Jeg? Hun saa blank og uskyldig op i hans barske ansigt. Kjære dig, jeg bor jo i samme gate.

Thomas betragtet hende nøie. Hun saa ikke ut som hun hadde følelsen av at ha sagt ondt om nogen. Heller ikke fandt han tegn paa skadefryd i hendes ansigt. Altsaa var det ikke sagt for at gjøre ondt. Det hadde bare været en bemerkning i forbigaaende.

— Hvorfor gifter de sig ikke? spurte han formildet.

— De kan ikke, ser du. Hun har været gift før med en som baade drak og var slem. Endda lovet hun den styggen — før han døde — at hun aldrig skulde gifte om sig igjen.

— Og det maa hun holde? spurte Thomas forbitret.

— Ja — selvfølgelig. Og Erna Plym saa fra siden smilende op paa ham: Vilde ikke du?

Digitized by Google

— Nei, sa han bestemt.

Litt efter spurte han:

— Hvad heter hun?

— Madam Gjælt. — De kalder hende «Tassa», føiet hun til med et smil.

Atter følte Thomas sig støtt over hende. Men da han saa paa hende, fandt han heller ikke dennegang noget præg av ondskap eller skyld. Tvertimot vendte hun sit blideste ansigt mot ham og sa fornøiet:

— Imorgen skal jeg reise paa landet, jeg!

— Jasaa, svarte han og blev pludselig stillere. Det slog ned i ham at han sikkert vilde savne hende, om han aldrig fik se hende mere.

— Skal du være borte hele ferien?

— Ja. Mindst to maaneder. — Er du bedrøvet for det?

— Jeg? — Jeg ser dig jo aldrig allikevel.

— Men det er da sandelig din egen skyld! lo hun og stanset. Med tilbakelænet overkrop stod hun i sin late, velbehagelige stilling og saa glad paa ham.

Thomas følte sig urolig overfor hende. Hun egget ham der hun stod. Og han fik en brændende, utaalmodig lyst til endda en gang at spasere med hende som den nat de første gang møttes. Til at møte de bløte, smilfulde læber, mens hans hænder kjendte hendes smidige, unge legeme trykket ind mot sig.

— End iaften? spurte han.

Et fornøiet smil lyste frem mot ham.

— Ja *da!* sa hun. Klokken otte for eksempel? En lang tur. — Og atter fik hun dette mindende glimt i øinene fra forrige gang: Paa gamle tomter!

Thomas merket at han blev rød, og det ærgret ham. Samtidig veiet han frem og tilbake paa et

Digitized by Google

spørsmaal som han vilde gjøre hende. Men hun kom ham i forkjøpet med sit glade:

— Godmor'n saa længe, da du! Og paa gjensyn klokken otte.

Uten større glæde blev han staaende en stund midt i gaten følgende hendes myke, lette skikkelse. Pludselig vendte hun sig og vinket tilbake med et straalende smil. Da blev han flammende rød. Han nikke ilangsomt til svar, snudde sig bratt og gik hjemover.

Som han gik begyndte han efterhaanden at føle en viss glad og ængstelig spænding efter kveldens møte. Men med hensyn til Arne Ring gjorde han op med sig selv, at han vilde hente ham paa en tid da faren var borte.

Digitized by Google

En stille, drømmende kveld la sig varsomt over aasen. Solen var gaat rødmende til hvile efter en varm dag og lot mørket langsomt komme til. Men med skumringen fulgte en let kjølighet som syntes koldere end den var, fordi det endnu var juli og aftnerne hittil hadde været milde.

Erna Plym skuttet sig skjælvende.

— Fryser du?

— Nei da!

Men han saa at hun gjorde det.

— Skaal du! smilte hun og stak sit glas frem mot hans.

— Jeg tror du fryser allikevel, sa han. Skal vi gaa?

— La os flytte os ind, foreslog hun. Der sitter flere kjendte.

— Nei, svarte han uvillig. Da gaar vi heller en tur for os selv.

— Som du vil.

De drak ut, reiste sig og forlot balkonen, som var den hvor de to venner hadde hat sin plass under russens gilde. Idet de passerte salen for at komme ut, la Thomas Hergel merke til at flere herrer ved et festlig bord hilste Erna Plym paa en egen fortrolig og smilende maate. Dette irri-

Digitized by Google

terte ham, og kommet utenfor spurte han misfornøiet:

— Var det dine gode venner, det der?

— Hvorledes det? spurte hun forundret.

— De hadde en egen maate at hilse paa.

— Ja — jeg kjendte dem jo godt.

— Aa saa —, sa han bare; men hans tone var støtt.

Da stak hun sin arm let og fortrolig under hans.

— Er du sint paa mig for det?

— Neida.

Men de gik tause videre. Thomas kjendte sig saaret. Trods hendes ømme, fortrolige tak om hans arm kunde han ikke komme tilbake til sin gamle stemning. Den lille mislyd hadde grodd sig fast. Erna Plym merket dette og følte sig skuffet og nedslaatt. Det var saa uendelig fattig at gaa her ordløs ved hans side, mens avstanden videt sig ut mellem dem.

De naadde frem til et sted hvor veien maatte gjøre en sving. Der stanset hun og holdt ham igjen. Med et forsagt smil møtte hun ham.

— Husker du her — da vi gik opover?

— Ja, sa han mildere og saa paa hende berørt av godheten i hendes stemme.

— Vil du ikke kysse mig nu ogsaa?

Taus bøiet han sig ned og møtte hendes varme mund, mens en sitren boret sig ind i ham. Hans hænder grep fastere til om hendes bløte, smidige legeme, og han kysset hende omigjen og omigjen. Da han endelig slap hende, smilte hun glad beroliget mot ham, tok igjen hans arm og førte ham videre. Hun tok veien til det sted hvor de den første nat hadde sittet. Der stanset hun.

— Her sætter vi os.

Digitized by Google

Hun lot ham faa plass paa en flik av skjørtet.

— Kom godt ind til mig, saa fryser vi ikke, ba hun, og han føiet hende villig.

Her i halvmørket blev de sittende længe. De sat saa tæt op til hverandre at den ene fornam varmen og mykheten av den andens legeme. Deres hænder søkte sig frem til et famlende møte som blev langt og sikkert.

Og i lyet av det kommende mørke fik Thomas Hergel mot til det spørsmaal som længe hadde været reist i ham:

— Hvad sa din bror til dig?

Ganske langsomt lettet hun hodet og vendte det spørgende mot ham som om hun ikke forstod. Saa gled et smil dvælende frem.

— Aa — det hadde jeg glemt! Han sa ingenting. For jeg lurte ham, ser du, føiet hun lykkelig til.

— Lurte du ham?

Han hadde reist sig op paa albuen og laa med ansigtet vendt frem mot hende. Noget intenst granskende kom tilsyne i hans uttryk. Men hun smilte underfundig mot hans agtpaagivende øine.

— Jeg har nemlig en hjælpsom og snil fætter. Han lovet at bekræfte at han og jeg hadde været ifølge hele natten. For det hadde jeg sagt, ser du. Da trodde naturligvis min bror at han hadde tat feil!

Trods den lettelse hendes ord bragte ham, følte Thomas sig allikevel skuffet over hende. Saa let hadde det altsaa været for hende, det som for ham hadde været en pinlig byrde.

Kort efter spurte hun:

— Du kjender vel min fætter?

— Nei, svarte han kort.

Digitized by Google

— Men han er jo lærer ved folkeskolen hvor du skal begynde!

Forundret saa han op.

— Hvordan vet du at jeg skal dit?

— Han har jo sagt det. Han heter Alf Tøller og er student.

— Student — ogsaa være der? spurte han ringeagtende.

Da saa hun litt trodsig paa ham.

— End du selv?

— Jeg? Det er en anden sak. Jeg har ikke tænkt at slaa mig tilro der.

— Men det har ikke han heller svarte hun ivrig. Nu har han forresten alt været der i to aar. Men han *skal* slutte engang for at ta embedseksamen. Og du kan tro han er flink. Han har læst skrækkelig meget.

— Av hvad?

— Det vet jeg ikke. Av alt mulig vist. Og hun lo: End du da? Hvad læser du mest av?

Men her følte han ingen trang til at være imøtekommende, og han taug avvisende.

— Du ser ut som noget for dig selv, snakket hun og smilte nysgjerrig forskende mot ham. Jeg undres paa hvad du egentlig skal bli?

Tonefaldet var umiskjendelig frittende, men heller ikke nu svarte han. Et undvikende smil var det hele. Men i sit inderste følte han varmt at det *han* skulde bli, var ikke det dagligdagse som kunde maales med døgnets korte maal. Ikke i klasse med hendes fætter og de andre skulde han staa. Men utenfor de mange var hans plass. Der hvor *de* ikke strak til.

Længe blev han sittende som hensunken.

Erna Plym saa paa ham med et godmodig, tilgivende smil. Helt til hun ikke længer kunde la

Digitized by Google

ham være. Med en myk haand paa hver side av hans ansigt tvang hun det mot sig.

— Se paa mig da vel!

Men endnu var hans tanker ikke nærværende. Han gjorde en bevægelse som en der vil tvinge sig vaaken efter en tung søvn.

— Hvad er det?

Med et ømt, hengivende smil bød hun munden frem til kys.

Uten dypere varme tok han hende ind til sig. Men før kysset kom, hadde hun stanset ham.

— Bryr du dig om mig? spurte hun bønlig, indsmigrende.

Nogen sekunder holdt han sit ansigt tæt over hendes. Han møtte gløden i hendes øine og kjendte den varme aande fra hendes halvaapnede mund. Hendes rus smittet ham og gjorde ham svak.

— Ja, hvisket han og saa langt ind i hendes øine.

Saa møttes deres læber.

Kort efter gik de nedover mot byen som laa dypt under dem med sine tomme gater. Det var sent og de satte farten op. Haand i haand skridtet de avsted. Erna Plym var oprømt og snakket løs om sin reise. Hun skulde tænke paa ham litt hver dag, lo hun. Og mindst to ganger i uken maatte hun faa brev. Selv skulde hun skrive likesaa ofte. Hun glædet sig saa! For byen var hun lei av. Bare synd at ikke han skulde være med. — For det mener jeg, ser du!

Men Thomas gik hele tiden taus. Et intenst, langt fraværende uttryk hadde atter lagt sig over hans tænksomme ansigt.

Digitized by Google

Digitized by Google

II

Digitized by Google

Digitized by Google

Gaarden Svege laa avsides. Den var en liten rydningsplass midt i et aasheld som skraadde mot nord. Utsigten var stængt av tæt granskog, og det var indpaa en halv mil til nærmeste grænd.

Anton Svege hadde for flere aar siden arvet stuen med den magre jordflek efter sine forældre. Siden da hadde den været hans faste borg, hvorfra han gjorde sine religiøse røvertogter for at skjøte paa det nødvendige til livets ophold. Til at stelle for sig og passe huset mens han reiste, hadde han en halvgammel jente fra bygden. Men hun flyttet da Helga kom.

Evangelisten hadde ingen menighet i sin hjembygd. Da han efter aars fravær kom for at ta gaarden i besiddelse, var endda daarlige indtryk fra hans guttedage saa levende at hans omvendelse blev betragtet med mistro og kold forundring. Senere kom et rygte frem og føiet et stænk av avsky til disse følelser.

En vilter husmandsjente stelte for ham i de to første aar. Saa reiste hun pludselig til Amerika, uten at engang forældrene fik høre et ord om det paa forhaand. Et halvt aar senere fandt et følge bærplukkere et barneskelet i en ur fem minutter østenfor gaarden. Man hadde ingen at mistænke uten piken, og Svege blev forhørt. Han negtet

Digitized by Google

at kjende til saken og trodde for sin del at piken var uskyldig. Det blev fremholdt for ham at hun paa et passende tidsrum av og til hadde vist tegn paa et mistænkelig ildebefindende. Det kunde flere av vidnerne erindre. Til det smilte Svege.

— Ja, sa han, det kan være. Men om vi hadde mistænkt hvilkensomhelst av de kvindelige vidner, saa hadde ikke de været bedre farne.

— Hvorledes det? spurte lensmanden.

Svege smilte dypere indover, og han sa:

— Jeg antar at de ogsaa har kastet op i det sidste aaret. La dem bare faa tænke efter for hverandre, skal De faa se.

Saken faldt, og Svege blev gaaende like trygg og gudfrygtig som før. Han fik sig et nyt menneske i huset og syntes selv at ha glemt det hele. Men sin virksomhet hadde han nu som før i de nærmeste byer, hvor han straks hadde samlet sig trofaste venner og tilhørere.

Allerede et aar før brylluppet hadde han kastet sine øine paa Helga. Hun representerte noget nyt. Noget kvindelig og rent som hittil ikke hadde hat plass i hans liv. Om kjærlighet var det ikke tale. Intet laa Anton Svege fjernere. Men et rent fysisk begjær var blit optændt i ham. Han ønsket at eie og besidde denne kvindetype. Ønsket at trænge utenfra og lag for lag indover, at vække kvindefølelsen og begjæret og at undersøke hvad der saa vilde være tilbake. Han vilde more sig med at følge gangen i det hele. For — trods alt som hadde hændt ham i et begivenhetsrikt liv — d e t hadde han ikke oplevet.

De kvinder han hadde møtt var to slags, repræsentert i de to husholdersker han hadde hat. Den sidste hadde allerede oplevet utviklingen da hun kom til ham. Hun var allerede da en gammel

Digitized by Google

bekjendt i hans kvindelige erfaringer; for den type hadde været den almindeligste i hans praksis efter prædikanttidens begyndelse. Den første var av en art han allerede tidligere hadde lært at kjende. Hun var av dem som i sine tanker har forført sig selv. Som allerede er en færdig tæve begjærlig efter at lystre den første mands første vink.

Hadde disse to tilfælder været av matt interesse for ham, saa ventet han sig saa meget mere av det nye.

For at naa sit maal forstod han at et egteskap var den eneste vei. Ethvert forsøk paa at komme benere frem var vanvid. For det første for pikens egen skyld. Han forstod godt at hun intet hadde tilovers for ham. Hun hadde været venlig og opmerksom, men ingenting mere. Erotisk set ansaa han hende for at være sky. Men hun var opdratt under religionens tegn og visste at en gift kvinde skal opfylde sine pligter og være manden underdanig. — Det andet hensyn var til faren. Fik han den mindste anelse om et anslag mot datterens ære, vilde han øieblikkelig slaa haanden av ham. Og det ansaa Svege sig ikke tjent med, for Petter Hergels haand hadde altid været aapnere end nogen andens. Endnu villigere vilde den vel bli om et slegtskapsbaand kunde knyttes.

Straks Svege hadde opgjort sin beslutning, satte han sig fore at faa den gjennemført. Under et besøk paa forsommeren følte han sig frem hos Hergel med meget dunkle antydninger. Svaret kom med den samme dunkelhet, men var ikke til at ta feil av. Paa dette grundlag reistes mere aapenhjertede forhandlinger. Resultatet blev at Svege drog bort med Petter Hergels forsikring

Digitized by Google

om at saken skulde gaa iorden. Det skulde bli hans sak at bringe det hele frem for datteren.

Straks ut paa sommeren fik saa Svege et brev om at grunden var blit tilstrækkelig bearbeidet. Nu fik han selv komme for at fuldføre verket. Saa reiste han ned, og forlovelsen kom istand.

Han saa tydelig nok at det var meget motstrebende den unge pike hadde føiet sig efter farens vilje. Men netop det at det fra hendes side var et rent offer, ga saken en egen bismak som han nød med et vist lystent behag.

At fru Hergel stod meget kjølig overfor forbindelsen, saa han straks. Likesaa at han i Thomas hadde faat en uforsonlig fiende som let kunde bli farlig. For at ikke alt skulde ramle overende, fik han derfor lirket gjennem at brylluppet allerede skulde feires paa eftersommeren.

Dette skedde, og allerede samme dag vielsen hadde fundet sted reiste han hjemover med sin unge brud. Ved avskeden fra moren saa han at hun var meget forpint. Men med fortvilet tapperhet holdt hun sig værdig og behersket. Et par taarer og et heftig haandtryk la han merke til. Det var alt. Over hele hendes optræden ellers var der en fasthet som til en viss grad imponerte ham, og som han med baade tilfredshet og nysgjerrighet nød iagttagelsen av.

Under hele togreisen iagttok han hende.

Bak hendes venlige, beherskede væsen saa han hele tiden en urolig skyhet som vokste og vokste. Han saa den i hendes blik, naar hun saa paa ham, og han ante den bak hendes rolige stemme, naar hun svarte paa hans spørsmaal. Eftersom de nærmet sig endestationen blev den tydeligere og tydeligere. Og da de omsider kjørte opover mot

Digitized by Google

gaarden om aftenen, saa han at den var steget til angst.

Det blev mørkt endda de kom frem.

Utenfor grinden lot Svege hesten holde an.

— Her er det, sa han og fikserte hende længe med et ubestemmelig blik under de dorske øienlok.

Da blev hun med ett blek. Hun saa flygtig paa ham og bøiet hodet motstræbende til svar.

Saa aapnet han dør for dør og lot hende gaa foran sig.

Hele veien slap han ikke et øieblik hendes ansigt av syne.

— Dette er stuen, sa han og merket selv at stemmen hadde en biklang av bevægelse som han ikke kunde beherske.

— Og der er soveværelset.

Helga stanset paa dørstokken og vovet likesom ikke at gaa ind. Da saa han at hun pludselig blev rød av uventet glæde. At en dyp lettelse kom over hende. Hun hadde opdaget at der var to senger. Og han smilte et besynderlig indadvendt smil.

Længe efter at de var gaat tilsengs, laa han og lyttet efter hende i mørket og hørte at hun var vaaken. Hun flyttet sig urolig, men næsten lydløst om i de forskjellige stillinger. Endelig faldt hun til ro straks efter at klokken hadde slaat tolv. Da reiste han sig langsomt og besværlig op paa den ene arm og saa længe paa hende. Et eget smil spillet om hans mund. Nu han var alene, var det mere utvortes end ellers, men allikevel saa svakt at det mere lignet en antydning end et virkelig smil. Efter en kort fristelseskamp la han sig ned. Han hadde sat et for stort apparat i scene, til at han hadde raad til at forskudsle den mindste finesse i sin nydelse.

Digitized by Google

Hele natten rørte han hende ikke.

Om morgenen vaaknet han først — efter en urolig søvn.

Straks efter slog ogsaa hun øinene op og saa halvt forundret og halvt taknemmelig paa ham. Ingen sa noget. Litt efter lot han som han paany var faldt i søvn. Han hørte hende rusle næsten lydløst med klærne; og da han slog øinene op, var hun paaklædt. Da nikket hun til ham og gik stille ut.

Endnu en stund blev Svege liggende. Saa klædte han sig langsomt paa og gik ut til hende. Hun hadde sat kaffen paa og stod ved vinduet og saa ut i den solrike morgen. Ved hans komme vendte hun sig.

Og da — i den lyse dag, da hun mindst ventet det — tok han sin ret med en lysten kynisme.

Digitized by Google

En aften i september stod fru Hergel bekymret og betragtet sin søn. Han sat sammensunken i sofaen og saa hen for sig. Det blonde haar laa uryddig over den klare, hvælvede pande, som om kjølige hænder nylig hadde gramset beroligende og forvildet gjennem dets tætte masse. Over ansigtstrækkene laa en tone av bitter træthet, som stod i en oprivende motsætning til mundens energiske drag og den stille gløden der stod ut av blikket, som søkte langt og granskende fremover.

Moren stod like foran ham.

— Du har ikke godt av al den læsning, sa hun mildt og formanende. Og saa tænker du formeget.

Langsomt vendte han tilbake og saa stort op paa hende.

— Det maa jeg jo.

— Men ikke saa meget. Du orker det ikke. Husk paa du har jo skolen.

— Ja skolen —. Han gjorde et likegyldig skuldertræk.

— Aa — du vet den tar paa kræfterne.

— Den tar mere paa tiden, sa han kort.

Endnu en stund stod hun og betragtet ham. Saa sa hun:

Digitized by Google

— Du skulde se at adsprede dig litt. Du gaar aldrig ut med nogen, nu Arne Ring er reist bort.

Da han taug, spurte hun:

— Har du ingen andre tilbake av skolekammeraterne?

— Ingen som jeg bryr mig om at være sammen med, svarte han.

Hun nævnte et par av dem som hun visste om, men han bare rystet motfalden paa hodet.

— End paa skolen da? forsøkte hun. Nogen av de yngre der?

— Nei —, sa han motstrebende. Det er bare en jeg snakker litt med. Han heter Tøller.

— Kan du ikke be ham hjem en gang imellem, foreslog hun og satte sig hos ham i sofaen.

— Hit? — Nei, sa han bittert. Her har vi vist nok med os selv.

Da han saa at han hadde saaret hende, føiet han til:

— Det er ikke for din skyld, mor. Men for fars. Jeg elsker ham ikke akkurat; men jeg bryr mig ikke om at folk skal gaa rundt i byen og gjøre ham til latter heller.

— Hvorledes det? spurte hun og saa opmerksom paa ham.

— Tøller er en ironiker. Han lægger merke til alt og gir finter — helst til andre. Han er litt av en mandlig sladderkjærring. Forresten er han en utpræget egoist.

For at fortsætte samtalen spurte moren:

— Er det længe siden du hørte fra Ring?

— Nei — jeg hadde brev igaar, svarte han livligere.

— Og han har det godt? Og liker sig?

— Ja. — Ialfald har han godt mot.

Digitized by Google

— Naa ja — bare det er jo meget, smilte hun glad over at ha faat ham til at fortælle *saa* meget.

Efter Arne Rings reise var han blit endda tausere og mere utilgjængelig end før, selv for hende. Dette føltes dobbelt trykkende, nu hun bare hadde ham tilbake. Han hadde altid været hendes største haab. Nu var han ogsaa hendes eneste. Derfor var hun ræd for ham. Al den kjærlighet og ømhet som hun tidligere hadde delt mellem ham og Helga, den samlet sig fra nu av om ham alene. Datteren kunde hun bare søke i tankerne, og da altid med en anelsesfuld angst som dæmmet op for alle andre følelser. Men Thomas hadde hun endnu hos sig. Hans stjerne var ikke gaat under. Den stod paa spranget til at begynde sin stigen. Og hun visste at dens bane var høi.

Nu varmet det hende at han ikke trak sig bort. Det var en dyp og stille glæde for hende at sitte i lyset av hans fortrolighet, som hun visste var en kostelig gave som bare blev hende selv til del.

Men de blev avbrutt ved Hergels komme.

Tung og fremmed kom han trampende ind i deres anelsesrike skumring og lot med rask haand det elektriske lys falde brutalt over dem. Begge kjendte de det som noget ondt og følte hver for sig et stille nag mot denne uvedkommende, som ikke kjendte til andre følelser end de vaakne og vurderende, og som ikke visste om nogen anden vilje end sin egen.

Han kastet et fort, granskende blik over det udækkede bord. Saa rynket han panden i fortrædelighet og gik irritabel et slag ind i den næste stue. Ogsaa der skrudde han lyset paa. Derefter kom han tilbake. Idet han passerte an-

Digitized by Google

retningsbordet, braasnudde han og grep til sig et brev som laa der.

— Er det fra Helga? spurte han i utaalmodig iver.

— Nei. Det er sandt, sa fru Hergel som hadde reist sig og tok duken av bordet, det er til Thomas. Det kom i eftermiddag, mens du var ute.

Rød og noget forlegen tok Thomas brevet som faren likegyldig hadde slængt fra sig paa bordet. Han saa paa det og kjendte Erna Plyms skrift. Idet han saa op, møtte han morens forskende, rolige øine som var fæstet paa ham. Da blev han endda rødere og stak brevet i lommen.

Hergel saa fortrædelig paa konen.

— Hvorfor skriver hun aldrig? spurte han. Det er bare fantestreker formodentlig. For at gjøre os utrygge. For tid til det har hun da? Hvad?

Fru Hergel svarte ikke, men gik ut.

Da de kort efter sat ved kveldsbordet, spurte Hergel:

— Er det et eller to brev vi har faat paa disse to maaneder?

— Det er to, svarte fru Hergel rolig.

— *To.* Hæh! Paa næsten to maaneder. Det er en deilig maate at hædre far og mor paa. Aa ja! Han sukket med tilgjort haanende ynkelighet: En skal ikke vente for meget av sine egne.

— Dine egne venter heller ikke meget av dig, svarte Thomas koldt.

— Hvad? spurte faren heftig og saa indætt paa ham. Skylder jeg dig noget?

Thomas møtte ham koldblodig.

— Jeg antar, vi er kvitt, sa han.

Digitized by Google

Fra nu av spiste de i taushet. Faren saa ut til at ulme av ondt sinne, men han tok ikke kampen op. Den første maaned efter Helgas bryllup hadde han været mindre haard end før. Han hadde været varsommere og mere stille. Det var likesom han — trods alt — ikke var ganske tilfreds over det han hadde faat istand. Men i den sidste tid hadde han igjen begyndt at bli sig selv. Han hadde begyndt at grine og ærgre sig over alt og alle. Meget tok det paa ham at Helga omtrent ikke skrev hjem. Især bet det ham at de to brev som var kommet, begge hadde været adressert til moren. Det hadde han opfattet som en stille protest — som et taust oprør. Og alt som kunde sorteres under den rubrik, var altid en æresfornærmelse mot hans egenmægtige, selviske vilje.

Efter at de hadde spist, tok Thomas sin gamle plass i sofaen. Moren bar ut av bordet, og faren gik frem og tilbake som om han funderte paa noget. Tilslut stanset han foran Thomas og spurte indlatende:

— Kan du skjønne, hvorfor hun ikke skriver?

— Hun har vel ikke noget at skrive om.

— Skrive om? Høh! Petter Hergel saa forarget paa sønnen med øinene knepet sammen til to streker i det lutende, tunge ansigt. Slik stod han længe. Saa rettet han sig hastig op.

— *Tøis!* sa han og gik paany frem og tilbake.

Kort efter saa Thomas paa sit ur og reiste sig. Faren stanset forundret.

— Skal du gaa?

— Ja.

— Nu? Klokken er jo ni?

— Ja.

Digitized by Google

— Skal du træffe nogen kanske? Eller skal du til nogen?

— Jeg skal bare gaa en tur. Godnat.

Saa gik han.

Kort efter kom fru Hergel ind for at ta en ny vending ut. Hergel stod med sprikende føtter og saa paa hende. Noget argt ulmet frem fra de tunge, haarde øine.

— Han er ikke ueffen, han vi har igjen heller, sa han og saa paa hende med en ond tilfredsstillelse. Som om det var hende han rammet.

Spørrende saa hun paa ham — uten at forstaa.

— Hvorledes det?

— Det er let at komme i hyggelig snak med ham ialfald. Synes du ikke det?

— Det kommer an paa hvorledes du tar ham, svarte hun rolig.

Petter Hergel saa haardt paa hende. Der kom noget glubsk, tænderskjærende over ham. Men samtidig noget avmægtig. Noget stagget.

Som om intet var passert, tok fru Hergel sit bret og gik ut.

Digitized by Google

Ute traf Thomas Alf Tøller.

Den unge lærer stod utenfor et oplyst bokhandlervindu i ivrig beskuelse. Hans spinkle, sirlig klædte skikkelse var bøiet saa sterkt fremover, at den sorte kunstnerhat slog en bret mot ruten. Da Thomas stanset ved siden, reiste han sig og vendte ansigtet med de mørke øine og det sorte kristusskjæg mot ham.

— Nei se — er det Dem? sa han venlig overrasket, mens en egen livlighet kom over det stilfulde ansigt. Jeg staar netop og studerer titler og navne. Vi har det særsyn nemlig at hele vinduet er optat av utenlandske digtere — ovenikjøpet paa originalsproget. Imorgen maa jeg sandelig gjøre en visit herinde. Der er et par bind Oscar Wilde som jeg maa ha fatt i, skjønner De! Ham kjender De vel? Glitrende — overlegen — vittig — skjøn og paradoksal. Han er en virkelig kunstner, ser De. Ikke lik vore egne hjemmelavede gloseopgravere som gjør det i fødestedsskildringer. — Har de læst hans «Picture of Dorian Gray?» Det skulde De gjøre. — Jeg indbilder mig forresten, at De er en elsker av at læse?

— Ja, svarte Thomas, det er jeg ogsaa.

— Der kan De se! Alf Tøller smilte selv-

Digitized by Google

opmuntrende og vedblev med sin mørke, velbehagelige stemme: Straks jeg saa Dem, sa jeg det til mig selv. Alle som elsker kunst har et eget præg som sætter dem over det vulgære krapyl. Har De ikke lagt merke til det? Jo saamen! Og selv læser jeg en masse. Især lyrik. Kan De tænke Dem noget deiligere end skjønne vers? Er det ikke som en føler sig hævet over al jordisk smaalighet, naar en sitter alene paa sit værelse og lar sig beruse av ordenes musik — av den lekende rytme — av tonen — av vellyden som kan bringe selve indholdet og ordenes betydning til at glemmes? Det er især franskmændene jeg ynder: Baudelaire — Verlaine — Herèdia! Men ogsaa andre selvfølgelig. Heine og Lenau for eksempel. Og saa Byron — Byron! Det er en utvalgt elite, ikke sandt?

— Jeg kjender bare litt til Heine, svarte Thomas.

De hadde begyndt at spasere langsomt henover den halvmørke gate, hvis lygter ikke var tændte. Den eneste oplysning var den, som i firkantede flater faldt ut av butikvinduerne og la sig ned paa fortauget.

— Saa? Alf Tøller vendte sit overraskede kristusansigt mot ham. Hvad læser De saa?

— Mest romaner. Av de store franskmænd og russerne.

— Aha! Er det der De er! Der kan vi ogsaa møtes. Hos Turgenjev for eksempel? Eller hos Lermontov, Gogol, Daudet og Maupassant?

Thomas Hergel smilte.

— Dem kjender jeg næsten ikke, sa han.

Alf Tøller saa forbauset paa ham.

— Jeg tænkte paa Dostojevski og Tolstoi, sa Thomas, og paa Zola og Flaubert.

Digitized by Google

— Flaubert ja! Læreren smilte livlig. Han er storartet. «Salambo» for eksempel.

Det lille smil dukket atter frem hos Thomas Hergel.

— Jeg synes bedst om «Madame Bovary» sa han.

— Naa ja — hvorfor ikke. Enhver har jo sin smak. — Flaubert var forresten en seværdighet. Vet De det? Mødrene i nærheten av hans hjem brukte ham som lokkemat for sit vanartede avkom. Dersom de smaa var snille, fik de lov at bli med forældrene til Flauberts have og titte ind paa den rare mand med den store hat, den spraglete vest og de vide, lyse benklær.

Utenfor en stor murkaserne stanset de, Tøller pekte mot hjørnevinduet i tredje etage.

— Deroppe har jeg mit tilhold, sa han. Og han spurte venlig: Vil De ikke bli med op og se hvorledes jeg har det?

Thomas fulgte med. Da lyset skruddes paa, fandt han et værelse i stil med dets eiermand. Alt var stilfuldt og sirlig. En atmosfære av velbehagelighet laa over hele rummet. Møblerne var makelige og bløte, paa gulvet laa et tykt, smakfuldt teppe, og foran døren til soveværelset hang der tunge, broderte portierer. Et elegant bokskap var fyldt med bøker i pragtbind, og paa væggene hang mange billeder — mest portrætter av berømte digtere.

Mens Alf Tøller trak for gardinerne, tok Thomas undersøkende to smaa lækre bind op fra bordet. Det var Heines «Buch der Lieder» og Wildes «Ballad of Reading goal».

Tøller kom bort til ham.

— Ja, Wilde ja, sa han. De kjender vel hans historie? Slik er digternes skjæbne. Wilde dør

Digitized by Google

i landflygtighet efter utstaat straf for sedelighetsforbrydelse, Kleist skyter sig, Lenau kommer i spændetrøien, og Keats dør av tæring i en alder av femogtyve aar.

— Har De læst meget literaturhistorie? spurte Thomas, han la bøkerne paa plass.

— Ja — endel. En maa dyrke sine interesser ved siden av skolens slaveliv. — Har jeg forresten ikke mange bøker, synes De? Se bare her. Det er et skjønsomt utvalg, kan De tro.

Her og der trak han en berømt bok ut av rækken og viste den frem. Det var likesom han følte et visst behag over at holde disse delikate bind i sine hænder, som formelig kjærtegnet dem med sine lette, forsigtige grep. Og for næsten hvert verk de kom til, fortalte han et eller andet fra dets forfatters liv. Det blev alt sagt med det samme jevne, talende tonefald. Det var som om han glædet sig selv over stemmens behagelige beherskelse av det talte. Vendingerne kunde være eiendommelige og undertiden ophøiede, saa de av enhver anden vilde være blit fremført med hengivelse eller patos. Men Alf Tøllers stemme røbet ikke den ringeste bevægelse eller henførthet. Allikevel talte han i et sprog, som var dyrket og hadde sin egen stil.

Thomas hørte paa ham med en viss interesse, men han tænkte: — Han er sikkert selv en av dem som elsker at stikke sit hode ind i Flauberts have.

Idet han lod sit blik streife over skrivebordet, fæstet han det ved et ark, som laa aapent der. Det var beskrevet, og paa det skrevnes form saa han, at det maatte være et digt. Da Alf Tøller bemerket at han hadde opdaget arket, sa han henkastet, idet han satte en bok paa plass:

Digitized by Google

— Ja — det er et litet digt. I ledige øieblikke skriver jeg undertiden. Det er ofte smaa artikler, og ofte er det digte. Det er jo et smukt tidsfordriv, og engang imellem kan det være til bifortjeneste, ved at noget blir indtat i et tidsskrift eller en avis. — Har De lyst til at høre?

Thomas Hergel nikket, og staaende ret over for ham læste Alf Tøller med dæmpet, skoleret stemme sit digt. Det var uten dybde, men hadde en smuk, behagelig og velklingende form. Saa la han arket fra sig med en let bevægelse og smilte selvironisk:

— Nu — hvad synes De? — Det hadde ialfald stil, ikke sandt? Men vil De ikke sætte Dem. De drikker vel et glas? Jeg har altid whisky og selters staaende.

Da de hadde tat plass ved bordet og drikken var blandet, spurte Alf Tøller:

— For at snakke om noget andet: hvad synes De om lærerarbeidet?

— Jeg liker det ikke, svarte Thomas avgjort.

— Nei — ikke sandt — det er skrækkelig? Alf Tøller tændte en cigaret og heldet sig makelig tilbake i lænestolen. Og hvad har De at bemerke om bestyreren? spurte han idet han seende paa den anden skjøt en lang røkstraale paa skraa op mot den tredelte lysekrone.

Thomas smilte bittert, men han svarte undvikende:

— Jeg kjender ham jo daarlig.

— For at begynde med utseendet, sa Tøller, saa minder han jo mest om en undveken rovmorder. Synes De ikke? Se hele den nervøse krop og de urolige øine. Er det ikke som om han venter paagribelsen hvert øieblik? — Fy for fan.

Digitized by Google

Og han blaaste foragtelig en ny røksøile op mot kronen.

— Hvorledes har han faat sin forfærdelige magt? spurte Thomas nysgjerrig.

— Ja si det! Læreren rettet sig ivrig. Den er jo abnorm, sa han, og nu først hadde hans stemme faat bevægelse. Den dirret av indignation og foragt. Forresten, føiet han overbevisende til, jeg kan godt si Dem det. Det er de ældre læreres skyld. De begyndte med at opfatte ham som en guddom. De viste ham, forsikrer jeg Dem, en farceagtig ydmyghet og underkastelse. Bare synet av ham var nok for dem. Da sank de sammen med overskaarne nakkemuskler og ødelagte haser. De gebærdet sig som vettskræmte nikkedukker. Paa den maate blev de kujoner og han en tyran.

— Han ruger jo hele dagen over os som en ond aand.

— Hele dagen? Alf Tøller smilte spottende. Da var det endda en slags mening i det. Men han bruker natten ogsaa. Har De ikke set det?

Thomas rystet opmerksom paa hodet.

— Jo, ser De, Tøller bøiet sig fortrolig ind mot ham og holdt haanden forklarende frem. Han sitter jo dernede til midnat. Jeg forsikrer Dem. Netop iaften gik jeg forbi hans kontor. Da var det lyst derinde. Kan De forstaa slikt?

Kort efter smilte han.

— Jeg tittet saamen paa ruten engang, idet jeg gik forbi. Da var klokken tolv, og jeg trodde fuglen fløien og buret tomt. Men nei tak — han sat der! Og vet De hvad han bedrev? Han sat som han sitter hele dagen. Med den venstre haand under haken, vet De, mens den høires pekefinger ustanselig gnusset mot bordet. Det var jo et fælt syn, kan De skjønne. Bare de ner-

Digitized by Google

vøse forvildede øine som kaster sig til alle kanter er jo nok til at skræmme et menneske med middels nerver og et naturlig mot.

— Naar han ingenting har at bestille — hvorfor sitter han da til saa sent? spurte Thomas noget interesseret.

— Tja! Si det! Alf Tøller trak foragtelig-likegyldig paa skulderen. Han har kanske en kvinde som ikke er ham naadig.

Da Thomas intet hadde at bemerke, kom en kort pause. Den blev brutt av Tøller. Efter at ha set nøie paa den anden, mens han med tegn paa stor nydelse hadde sluppet en dvælende røksky fra sig, sa han med litt av den ældres fortrolighet mot den yngre:

— Jeg er glad over at De kom til vor skole. De er da en dannet og interesseret ung mand, som det gaar an at snakke med. Vi er jo de eneste akademikere derborte. De andre er en række indbildske, halvstuderte seminar-røvere.

Thomas likte ikke ordene og blev rød.

— Ja, De er jo student, sa han, for at ikke stilheten skulde faa trykke sig understrekende paa den andens ord.

— Ja saamen. Jeg er hele femaarsgammel student. Hehe — jeg er jo snart en ældre mand, ser De! Sogar har jeg studert ved universitetet i to aar. Jeg skulde bli prest.

— Prest? Thomas fik et opmerksomt glimt i de iagttagende øine.

— Javist. Og nu kunde jeg hat min eksamen, dersom jeg hadde holdt ved.

— Men hvorfor ga De op?

— Tja! Tøller trak halvt likegyldig paa den høire skulder. Av makelighet faar jeg vel kalde det. Jeg hadde saapas med penger at jeg nok

Digitized by Google

hadde klart mig — om jeg hadde levet nogenlunde spartansk. Men det passet mig ikke i længden, som De vel kan forstaa. Saa foretrak jeg at leve behagelig i to aar. Derefter trak jeg mig tilbake hertil for at faa noget at leve av. Samtidig bestreber jeg mig for at fylde min kasse til et nyt forsøk. Det gaar næsten bedre end jeg hadde ventet. Naar dette skoleaar er ute, tar jeg atter fatt. Paa det vis kommer jeg dit jeg ønsker uten altfor mange bekymringer. Som om han ventet tilslutning, føiet han til: Synes De ikke det var fornuftig?

— Nei, svarte Thomas. Det var dumt.

— Nei — sier De det?

— Ja. Jeg vilde ha holdt ut, hadde jeg været Dém. Saa hadde jeg ialfald ikke gaat glip av nogen aar.

— Aa kjære, Alf Tøller smilte vindende, vi har da god raad paa aar i vor alder!

— Nei. Ikke jeg ialfald, svarte Thomas bestemt.

Efter en ny pause spurte den unge lærer:

— Er ikke De en ven av student Ring?

— Jo. Vi er klassekamerater.

— Da vet De vel, hvorledes det gik ham ved den første forelæsning i anatomi?

— Gik ham? Thomas rettet sig urolig paa stolen.

— Ja. Han besvimte nemlig. Han taalte ikke synet av plancherne og de opskaarne lemmer.

Thomas blev blek; det krympet sig inde i ham. Tøller blev ved:

— Det er uheldig for ham som vil bli læge. Da taaler han vel neppe heller at se blod.

— Tror De han maa opgi sit studium? spurte Thomas og ventet angst paa svaret.

Digitized by Google

— Det maa han vist ikke. Dertil maa han være en altfor energisk og viljesterk person. Vet De, hvorledes han griper ondet? Jo, ser De, han hærder sig. En av hans medstuderende har fortalt mig, at han har bedækket sine hybelvægge med de mest gruopvækkende anatomiske plancher. I begyndelsen var det aldeles umulig for ham at kaste et blik paa dem, men nu har han allerede vendt sig til at ha dem for stadig øie. Det er sandelig ikke daarlig gjort? Hvad?

— Nei, mumlet Thomas sagte, mens det imponerende indtryk, vennens daad hadde gjort paa ham, bragte hans hud til at knoppe sig under en frostfornemmelse som langs ryggen langsomt gled op til haarrøtterne.

— Han har en vældig vilje, føiet han til og følte med ett hvorledes kuldegysningen gled bort og blev avløst av en dyp, varm bevægelse, som fyldte ham i den grad at rummet og selskapet blev for ringe for ham. Den stemning av eggende begeistring, som nu brøt frem, krævet større dimensioner. Han maatte ut. Han maatte bevæge sig. Han maatte føle himlens høide over sig og nattens luft mot sin pande.

Med paafaldende hast brøt han op. Tøller lukket ham ut og spurte:

— Jeg haaber snart at se Dem igjen? De kommer vel?

— Ja, svarte Thomas i en tone som iveren og uroen gjorde hjerteligere end den egentlig var ment. —

Ute var det blit nat. Vinduerne var sorte, og gaterne laa øde. De spredte lygter kastet sit sparsomme lys flekkevis utover mørket i lange, uregelmæssige rækker.

Digitized by Google

Thomas Hergel gik en lang tur. Frem og tilbake gik hans rute gjennem den langstrakte bys endeløse gater.

Bitrere end han hadde frygtet hadde han savnet Arne Rings selskap. Ved hans bortreise var han blit en ensom. Aldrig mere hadde han en likesindet at veksle ord og tanker med. Helt og holdent var han overgit til sig selv. Dette hadde gjort ham bitter og undertiden svak. Men denne nat kjendte han sig sterk. Nu var atter vennen i hans nærhet. Han følte hans jernvilje som et fast og sikkert haandtryk. Som en taus manen om at holde ut og aldrig gi op. Som en varm forkyndelse av den sterke lære, at al motstand er til for at brytes og gaa til grunde. — Slik var undertonen i det heftige væld av viljefaste tanker som brøt frem i hans anspændte hjerne.

Først da kirkeklokken slog to dumpe, rungende timeslag, gik han hjemover. Han gik med en lett og trygg forvissning om at være alene i den hele sovende by. Men straks før han skulde passere skolen, møtte han et menneske. Det var bestyreren som med hurtige skridt gik forbi ham. I farten kastet han et rapt og urolig blik paa Thomas, men kjendte ham ikke i det tætte mørke.

Dette korte, uventede møte gjorde Thomas halvt forundret og halvt urolig. Han kjendte noget av den samme forringende beklemthet som altid slog ned i ham, naar han stod ansigt til ansigt med sin tyran. Men han rystet den snart av sig under beskjæftigelsen med en ny tanke: Han hadde glemt at læse Erna Plyms brev!

Oppe paa sit værelse aapnet han det.

Hun kom hjem imorgen, skrev hun. Ferien hadde været deilig. Men hun kunde trøste ham

Digitized by Google

med, at nu længtet hun forfærdelig. Og han kom vel endelig paa stationen? Hun hadde ordnet det slik, at han blev den eneste til at møte. Paa gjensyn!

Litt tankefuld blev han staaende og veiet brevet i sine hænder. Saa brettet han det adspredt sammen, stak det tilbake i lommen og gik til ro.

Digitized by Google

Halvt motvillig gik Thomas paa stationen.

Nok hadde han længe følt sig ensom, men det var ikke *hendes* selskap han hadde længtet efter. Hvad hadde hun at by ham uten adspredelse og hvile? Og det var ting som han endda ikke hadde behov. Det var en til at anspore sig han trængte. Det var en sterk, maalbevisst kraft han ønsket at maale sine kræfter med. En ny Arne Ring var det han mest av alt hadde bruk for. Fremdeles stod han vel vennen nær, men nu var det paa avstand de maatte mane hverandre, ved eksemplet. Trods hele deres dype venskap, var Arne Ring blit noget av en myte for ham. Og Thomas Hergel maatte ha den om sig som han skulde følge i veksten. Han maatte se, føle og forstaa hvorledes kræfterne vokste og fik størrelse. At bare høre om det var ikke nok.

Enkelte ganger hadde han følt sig frem for at finde den han søkte, men altid var han blit skuffet. Skarpsindighet, vidd, intelligens og fikshet hadde han støtt paa til overflod. Men om dimensionerne hadde han lært at de er en sjelden vare. Saa hadde han opgit sin søken, og naar han nu kjendte trang til at maale sine fremskridt og egge sin vilje, da skedde det altid ved hjælp av myten om vennen. Denne blev holdt blank ved Arne

Digitized by Google

Rings fjortendaglige brev og ved mundtlige overleveringer gjennem madam Gjælt og onkelen. Ogsaa den sidste hadde han lært at kjende paa et av sine faa besøk hos vennen. Med dem begge traf han undertiden sammen paa gaten, og fra hver side blev der gjort bemerkninger. Altid om Arne Ring. —

Toget var allerede kommet da han traadte ind paa perrongen. For at ta igjen det forsømte arbeidet han sig hurtig og haardhændt gjennem menneskemassen som stimlet sammen langs vognrækken. Var han kommet, skulde han ogsaa træffe hende.

Da stod Erna med ett leende foran ham.

— Gud hvor du er bister! smilte hun skøieragtig op mot ham.

— La os komme ut af trængselen, sa han kort, tok hendes haandkuffert og albuet sig vei ut mot det fri.

— Men vil du ikke hilse paa mig da! ropte hun og skridtet næsten løpende paa for at komme op ved siden av ham.

Han skiftet kufferten over i den venstre haand og rakte den høiere frem uten at stanse.

— Hvorledes har du hat det?

— Aa deilig! Men vent litt, skal du se! Hun tok smilende kufferten fra ham. Den sætter jeg ind til portneren. Kan hente den imorgen. Saa blir vi ledige. Og hun smilte fornøiet over sig selv: Jeg faar ikke lov til at gaa ut igjen første kvelden jeg er hjemme, ser du. Derfor har jeg ikke skrevet at jeg kommer idag. Var ikke det krigspudset lurt kanske? — Jeg skrev i m o r g e n!

Thomas stod paa platformen og saa efter hendes lille myke skikkelse som let og makelig sprang avsted med kufferten.

Digitized by Google

— Altid lyver hun naar det gjælder, fôr det gjennem ham. Men saa klarer hun sig ogsaa. Et haanlig smil drog sig frem om hans lukkede mund: Og det er jo dêt det kommer an paa!

Saa stod hun ventende foran ham, og de gik.

— Jeg har ikke forandret mig vel? lo hun og saa nysgjerrig op paa ham fra siden.

— Det tror jeg ikke, svarte han kort.

Da lo hun høit.

— Den tonen var god! Den lignet et «desværre»! — Men det mener du vel ikke? For jeg er da igrunden ikke saa værst, jeg?

Han smilte sarkastisk.

— Ikke saa værst akkurat, tænkte han. Litt efter spurte han: Hvor skal vi gaa hen?

— Akkurat det samme for mig. Men tiden er kostbar, vet du. Vi maa benytte den godt! — Hvad sier du om aasen? Er det forsent?

Saalænge de var i byens gater gik de hver for sig; men straks de hadde latt disse bak sig, stak Erna sin arm fortrolig under Thomas'.

— Har du savnet mig da, gutten min? spurte hun og var øm og skjælmsk.

— Nei, sa han og vilde ikke hykle; men han bortforklarte det med et litet smil.

Ved synet av dette vek hendes forskrækkelse, og hun lo oprømt og glad:

— Aa nei du! Du narrer ikke mig! Jeg kjender dig nu, ser du.

Og nu begyndte hun at fortælle. Det og det hadde hun oplevet, og det hadde været forfærdeligt fuldt av moro. Men naturligvis hadde hun ogsaa kjedet sig, kunde han vel skjønne, og længtet gruelig efter byen og alle kjendte. Naturligvis mest efter ham! Han hadde tænkt ofte paa

Digitized by Google

ham, og de sidste dagene hadde hun aldeles været spændt efter at møte ham igjen.

Thomas lot hende villig føre samtalen. Bare hvergang hun direkte spurte om noget, flettet han en bemerkning ind. Men paa den maate trættedes hun ut og tømtes for hurtig for sine nyheter. Tilsidst blev derfor ogsaa hun taus.

Indtil hun pludselig spurte — og var ængstelig og sky i stemmen:

— Arne Ring er vel reist nu?

— Ja, svarte Thomas og saa paa hende i forundring over hendes forandrede tonefald. Det er over en maaned siden.

— Aa! sa hun lysere; og likesom henkastet spurte hun: Dere skriver kanske til hverandre?

— Ja. Hvorledes det?

Da blev hun rød, men lo.

— Ikke for noget vel, sa hun og føiet pludselig til: Vet du hvad! Nu maa vi snu. Ellers hjælpe mig. Kom!

Leende og snakkende trak hun ham med sig: men da de naadde hendes hjem, fandt de det mørkt og stængt.

— Uf, sa hun fortrædelig, der har jeg igjen fordi jeg ikke skrev. Det er jo torsdag idag, og da er mor altid i en forening.

Saa blev hun staaende taus, som om hun overveiet noget for sig selv. En alvorlig, liten fold la sig som en tynd strek mellem hendes grundende øine. Paa Thomas virket den næsten komisk blandt det sorgløse ansigts bløte træk, som aarene endda ikke hadde latt stivne til en maske. Da saa hun spørrende op paa ham og spurte betænkt, mens den lille strek endnu stod tydelig avtegnet:

Digitized by Google

— Kan du ikke gaa med op et øieblik? Jeg liker ikke at være alene saa sent.

— Gaar det an? spurte han nølende.

— Det gjør det vel. Ingen er jo hjemme. Far er stadig ute og reiser.

Men endnu stod Thomas tvilraadig.

— Du har jo en bror! sa han med et anstrøk av uvilje og spot.

Da lo hun den lille fold bort.

— Han da! Han er jo med far han nu. Og hun føiet overgivent drillende til: Han er snart i Indien, tænker jeg! Og da er du vel ikke ræd for ham?

Da fulgte Thomas med op paa hendes værelse som fra entreen hadde egen indgang. Erna skrudde ikke lyset paa, men tok straks av sig jakke og hat og hang bort. Under hadde hun en lys silkebluse som glitret svakt i det sparsomme lys, som trængte ind fra to vinduer paa den anden side av gaten. Den var litt utfordrende utringet og gav hende sammen med det velsittende, korte skjørt et visst eggende og indbydende uttryk. Efter at ha været ute i entreen med tøiet kom hun stille ind og lukket døren lydløst bak sig. Nu stod hun midt paa gulvet og rettet med begge hænder paa sit skjørt.

Ingen av dem hadde sagt et ord endnu.

Thomas hadde fundet sig plass paa chaiselonguen og iagtok hende ufravendt. Et lummert, stigende begjær begyndte at herje ham. Tindingerne blev hete som i feber, og strupen blev tør og brændende. Han pustet tungt og stønnende gjennem den halvaapnede mund, og en jagende, febrilsk uro fik hans kolde hænder til at ryste. Men han følte en instinktiv angst for sine egne ophid-

Digitized by Google

sede sanser, og han forsøkte bremsende at bli herre over dem.

-- Skal du ikke tænde lyset? spurte han hæst og fôr sammen ved stemmens lave og unaturlige klang.

Erna kom let og ledig hen til ham.

— Nei, hvisket hun sagte og satte sig indsmigrende paa hans fang. Er det ikke hyggelig slik da? Og naar mor kommer hjem, kan hun jo ikke vite at det er nogen her. Da slipper jeg dig ut, saa hun ikke ser det. Saa tror hun at jeg har ligget herinde og sovet efter reisen. — Med lette bevægelser lot hun sine hænder leke kjærtegnende i hans haar. — Jeg er bestandig fornuftig slik jeg, forstaar du!

Men Thomas grep hende med sterke armer og trykket hende haardhændt ind til sig. Hendes ansigt kom foran hans eget bleke, og han stirret intenst og ophidset ind i hendes forundrede øine.

Da bøiet hun sig over ham, og i lange, berusende kys møtte hun hans læber omigjen og omigjen. Med dirrende, ophidsede hænder kjærtegnet han hele hendes krop. Og for hvert øieblik som gik hen, steg hungeren i ham efter at eie dette bløte, vikende legeme.

Allerede begyndte hans urolige hænder at famle ved hendes klær. Men han saa ikke hvad han selv gjorde. Hans blik var fæstet tiggende, spørrende paa hendes beruste ansigt. Og hendes øine svarte stønnende: Ja — ja.

Da med ett fôr han sammen. Han slap hende som i befrielse. Hænderne faldt viljeløse i hans fang. Og Erna hadde reist sig foran ham.

Det var lyset fra vinduerne som pludselig var blit borte. Værelset laa i mørke omkring dem.

Ogsaa Thomas reiste sig. Al rus var gaat av

Digitized by Google

ham, og han følte sig svak og kraftløs efter anspændelsen. Lettet strøk han den unge pike over haaret.

— La mig faa gaa, bad han.

— Ja, sa hun lydig, og ogsaa hun var blit forandret.

Taus fulgte hun ham ut i entreen og laaste op for ham. Saa kysset han hende kort og sterkt og gik ut. —

Erna Plym vendte tilbake til sit værelse. Nu tændte hun lyset og trak gardinerne for. Saa blev hun urolig og tankefuld gaaende frem og tilbake. Hendes blik blev underlig indadvendt og fraværende, og om læberne kom et drag av forpint uro. Efter en stund stanset hun.

— Stakkars gutten min, mumlet hun hen for sig. Stakkars gutten min!

Længe blev hun staaende hvor hun stod. Den venstre haand hadde hun støttet mot hoften og overkroppen var lænet en smule bakover. Ubevisst hadde hun løftet den høire haand op mot den halvaapne mund. Noget rørende hjælpeløst laa over hendes lille, myke skikkelse. Noget avmægtig og stængt syntes pludselig at være kommet over hende — som ellers altid hadde visst raad.

Med et kastet hun sig i sin fulde længde over chaiselonguen og boret det lyslokkede hode dypt ned i den broderte pute. Saa trak hun sig rystende sammen i en klump og brast ut i en fortvilet graat.

Digitized by Google

Imens gik Thomas hjemover i en ganske uklar sindsstemning. Hittil hadde Erna Plym staat for ham som en halvt uvedkommende, som et menneske han nærmest likegyldig hadde søkt selskap hos. Vistnok hadde hun undertiden vakt en viss interesse hos ham, men bare glimtvis og med sider av hendes væsen som ikke altid hadde været værdifulde. Aldrig hadde hun formaadd at fylde ham med varme og hengivelse. Hans forhold til hende hadde været iagttagende; og ikke i beundring, men snarere i en kjølig, granskende skepsis.

Idag derimot hadde alt været anderledes. Hun hadde vist ham noget som var dypere og eiendommeligere. Noget som var gripende og skjønt. Noget som hadde evne til at varme og betage. Det var ikke bare en forelskelses glade og lette utslag han hadde set. Den vilde ikke ha dristet sig til det dyre offer, som han hadde læst i hver krok av hendes væsen at hun var villig til at gi. Med noget langt sjeldnere var hun kommet ham imøte. Var det ikke selve kjærligheten hun hadde latt ham ane i al dens ømme, offervillige hengivelse? —

Længe maatte han gaa om i gaterne for at komme til beherskelse og ro. Og før vilde han ikke vende hjem. Inden stues fire vægger skulde

Digitized by Google

faa klemme sig sammen om det nye som spiret frem.

Først klokken halv tolv stod han hjemme i entreen.

Da opdaget han at der sivet lys ut av spisestudørens nøkkelhul. Forsigtig aapnet han og bøiet sig ind.

Der sat moren alene. Hun sat med haand under kind og saa frem for sig. Lyset faldt skarpt og ubønhørlig paa hendes trætte, saare ansigt. Foran hende paa bordet laa et aapent brev. Ved støien vendte hun langsomt hodet. Da hun saa det var Thomas, smilte hun dæmpet mot ham. Men han saa at hun hadde graatt.

Fuld av angstfuld uro traadte han nærmere.

Da reiste hun sig.

— Er du sulten, gutten min? Vil du ha mat?

— Nei tak, mor.

Han saa forskende paa hende, men hun møtte rolig hans blik med sine gode øine og smilte venlig til ham. Saa klappet hun varsomt hans kind.

— Har du faat brev? spurte han.

— Ja — jeg har nok det, sa hun dæmpet, likesom tungt. Fra Helga, føiet hun til.

— Det er ikke noget galt vel, spurte han, berørt av hendes triste tone.

— Aa-nei, svarte hun motstræbende og la brevet sammen.

— Faar jeg ikke læse det?

— Det er ikke noget for dig, sa hun undvikende, hun stod foran ham og saa omsorgsfuld ind i hans øine. Gaa heller og lægg dig, du Thomas. — Godnat da, gutten min.

Han trykket hendes slitte og rynkede haand med en særlig varme. Saa gik han op paa sit værelse.

Digitized by Google

Der blev han længe gaaende om uten ro.

Atter var det Erna som trængte sig ind paa ham. Og det skedde nu som efter sankthansnatten at særlig ett billede stod tydelig for ham. Det viste hende som hun var i det øieblik hun hadde lukket ham ut. Da hadde hun fyldt hans begjæring med en stille lydighet som hadde berørt ham sterkt.

Først da han var ifærd med at klæ sig af, blev han opmerksom paa et brev som laa paa hans hodepute. Det var fra Arne Ring.

Sittende paa sengkanten brøt han det og læste. Som han sat undergik han pludselig en forandring. Brynene trak sig haardt sammen, og han blev meget blek. Med et ryk reiste han sig og gik tæt hen til lampen som for bedre at se. Og mens hans ansigt blev strengt og underlig fortrukkent, læste han:

«Saa er det en anden sak jeg maa skrive litt om. Jeg snakket med din sirlige kollega Tøller her forleden. Han var inde i forretninger. Som du kanske vet, skal han utgi en liten digtsamling til jul. Det er forresten ikke overraskende. Han er jo, som vi begge vet, en av aandens geskjæftige altmuligmænd. Men resultatet blir visst altid i lommeformat. Vel — nok om det. Men han fortalte mig at du og Erna Plym har korrespondert sammen i det sidste. Hun hadde selv fortalt ham det — selvfølgelig glædestraalende! Naturligvis er min frygt for nogenslags maskepi dere imellem temmelig ubegrundet. Men siden det nu engang er undertegnede som har formidlet bekjendtskapet, er jeg blit hjemsøkt av endel bekymringer. Ikke for hendes skyld akkurat, men for din. For at snakke heltop alvorlig: Bryd dig

Digitized by Google

ingenting om hende. Tag hende ihvertfald ikke for mere end hun er.

Jeg har selv en tid interessert mig endel for hende. Ikke meget, men allikevel nok til at jeg ikke ønsker det hadde været mere. Jeg fik nemlig tilfældigvis vite at hun, saa utrolig det lyder, allerede hadde hat et par forhold med jevnaldrende skolekamerater. Saa du forstaar at jeg lot det bli med et temmelig flygtig bekjendtskap, som forresten varer den dag idag. Efter at jeg fik sandheten at vite, har jeg selv i et svakt øieblik hat et intimere møte med hende. Naar og hvor kan være det samme. Men det er desværre saa.

Dette er, som du sikkert forstaar, ikke ment som tomt sladder. Jeg har kviet mig i flere dage for at skrive det. Men eftersom jeg sætter dig høiere end hende, er det nu engang min pligt. Slik opfatter jeg det ialfald. Hadde vor stilling været omvendt og du hadde tiet, vilde jeg ha hatet dig fra det minut jeg fik sandheden at vite.

Naa-ja — for at snakke mindre høitidelig — det er mulig at disse betroelser ikke er nødvendige. Jeg haaber det. Men derfor er ingen skade skedd. Dette er en sak som jeg vet bare blir mellem os.» —

Med brevet i sin haand stod Thomas længe og stirret haardt frem for sig. Et drag av skjærende bitterhet la sig over hans træk.

— Det er altsaa slik hun er! fôr det gjennem ham. Og det var derfor hun blev sky da hun spurte efter ham. Nu forstaar jeg det.

Med et dypt aandedrag pustet han ut, la brevet til side og tok plass ved bordet. I lang tid blev han sittende med det trætte hode støttet tungt mot den høire haand. Blikket søkte langt og dvælende fremover.

Digitized by Google

Paa et nu var al følelse for Erna Plym blit strøket av ham, og han følte en lettelse over at det var *nu* det var hændt — før det var blit forsent. Alle de begivenheter i hans liv som knyttet sig til den unge pike stod pludselig for ham som fjerne og tilbakelagte. De stod som bleke og halvgamle minder.

Men mot Arne Ring vendte hans væsen sig i taknemmelighet. Vennens billede var med brevet kommet klart og tydelig for ham. Og han længtet efter ham med en utaalmodighet som var sterkere end før.

Allerede næste dag kom bruddet.

Tilfældigvis traf Thomas Erna, og han fortalte hende alt med en haard ro som siden undret ham selv. Blek, men med et overlegent kast paa nakken, gik hun let og ledig fra ham. Av hendes ord forstod han, at hun fra dette øieblik omfattet baade ham og Arne Ring med et trodsig, forbitret hat. Kanske mest den sidste.

Digitized by Google

Første lørdag i advent reiste Svege paa turné. Den skulde strække sig over to uker. For at slippe at være alene i al denne tid ba Helga om at faa ha et menneske hos sig til selskap. Svege gik ind paa hendes ønske, men saa ut til at more sig over det. Med et litet smil lovet han at sende et kvindemenneske fra bygden op til hende den samme dag. Han reiste ved middagstider, og Helga begyndte at vente straks mørkningen faldt paa. Men tiden snek sig avsted og naadde natten uten at nogen var kommet.

Da forstod hun at han hadde narret hende. Hun husket smilet og var straks klar over, at det ikke var ved en forglemmelse det var gaat for sig. Nu undret det hende at hun ikke straks var blit mistænksom. Det lignet ham jo saa godt. For det var ikke første gang han moret sig over at gjøre hende smaa fortrædeligheter. I det hele hadde de sidste maaneder været en vanskelig tid for hende.

For at holde motet oppe tvang hun sig til at haabe. Lange stunder sat hun stille og lyttet om ingen skulde komme. Men alt blev dødsens stille. Da seg rædselen langsomt over hende. Hun trak sig efterhaanden indover til det inderste værelse, som var sovekammeret, og laaste alle dører efter

Digitized by Google

sig med en pinlig omhu. Gang paa gang maatte hun kjende efter paa den sidste om den virkelig var laast. Senere begyndte hun at tvile paa de andre, men manglet mot til at kjende efter.

Vinduet hadde ingen gardiner og slap mørket ubønhørlig frem for hende. Hun maatte stadig sende rædde blikke mot den truende firkant som ingen lampes lys kunde fortrænge. I sin angst fantaserte hun om ansigter som kunde klemme sig ind mot ruten, og om øine som kunde speide ind og finde hende alene. Tilslut fæstet disse tanker sig i den grad at hun blev sittende i vild rædsel med blikket ufravendt mot ruten for at vente paa at noget skulde vise sig. Selv skriket sat færdig i hendes hals.

Først efter lang tids pine faldt det hende ind at vinduet kunde dækkes til. Forunderlig stiv i sin krop reiste hun sig og trak sig baklængs indover mot sengene. Uten at fæste øinene ved det hun gjorde, famlet hun et laken til sig, kom sig i vanvittig angst hen til den mørke, gapende flate og dækket den skjælvende til.

Efter dette kom nogen øieblikkes trygghet over hende.

Og nu tok tankerne til at arbeide. Flakkende og usammenhængende kredset de om hendes stilling og om de sidste maaneders ofte bitre oplevelser.

Helt fra de første dage av hadde Svege været lunefuld i sin optræden mot hende. Undertiden hadde han været hjælpsom og næsten venlig. Men saa hadde han ofte pludselig slaat om og likefrem moret sig over at gjøre hende fortræd. Et par gange var hun viss paa at han hadde utspekulert smaa paafund for at sætte hende i knipe. Naar hun saa hadde tat sig nær av sine

Digitized by Google

uheld, hadde han i flere minutter fiksert hende med et svakt anstrøk av fornøielse i de halvlukkede øine. En gang imellem hadde han ogsaa git hende stikpiller for Thomas og moren. Da var det som om han paa liv og død vilde bringe hende ut av den overmenneskelige beherskelse som hun endnu besat. Men hittil hadde det været forgjæves.

I den første tid av deres egteskap hadde hun været sky og undrende overfor hans uforstaaelige væsen. Senere begyndte hun at nære en egen slags frygt for ham. Denne drev hende til at opta en taus og stilfærdig kamp. Den indskrænket sig fra hendes side til at være en varsom deffensiv, hvorunder det gjaldt at vogte sig for enhver blottelse hvori hans underfundige og bedske humor kunde gripe ind.

Med en følelse av lettelse, som hun forsøkte at skjule for sig selv, hadde hun mottat underretningen om hans reise. Hun hadde glædet sig til en vaabenhvile som under hendes nuværende omstændigheter var dobbelt velkommen. Men som hun nu sat alene i det tomme hus midt i ødemarken, ga angsten hende en urolig forlatthetsfølelse som allikevel ønsket ham tilbake.

Dette var resultatet av hendes tanker og funderinger. Da hun var kommet saa vidt, hadde hun indhentet nuet; og at søke fremover i tiden hadde hun hverken mot eller trang til. Derved blev hendes tanker ledige og maatte igjen vende sig mot stillingen som den var. Da kom angsten atter sigende over hende og blev tungere og tungere Den ga sig ikke uttryk i fagter og nervøse rykk. Tvertimot blev hun sittende tæt op til bordlampen i en næsten livløs stilhet. Det bleke ansigt var reist forsagt lyttende, med de

Digitized by Google

trætte øine vendt ubevægelige mot det dækkede vindu.

Nu og da mente hun at føle kolde aandepust som kom bakfra, fulgte kinderne og blev borte i rummet foran hende. Undertiden fik hun ogsaa den knukende indbildning at et eller andet var bak hende i værelset. Men til at vende hodet og undersøke hadde hun ikke mot.

Tilslut reiste hun sig dog. Med et haardt tak tok hun det lille bord og lampen med sig og trak sig baklængs ind i værelsets inderste krok. Der hadde hun ryggen dækket. Og forskanset bak lyset følte hun sig tryggere. Men endnu hørte hun flere ganger time- og halvtimeslag fra det gamle ur i stuen ved siden av.

—

Da hun vaagnet stod solen langt ind i værelset — over det tildækkende laken.

Fortumlet og forundret reiste hun sig.

Hadde hun ikke hørt en lyd? Var hun ikke blit vækket?

Da hørte hun haarde, dundrende næveslag mot ytterdøren.

— Det maa være hun som skulde komme, tænkte hun lettet.

Hurtig slukket hun det bleke lampelys, løftet bordet paa plass og laaste sig skyndsomt utover mot den stadig larmende fremmede.

Hun lukket op og stod ansigt til ansigt med Sveges tidligere husholderske.

— Tænk saa hyggelig, at det er Dem han har sendt! Helga smilte glad og glemmende. For jeg regner jo at jeg kjender Dem.

Den høie, grovlemmede husholderske smilte et drygt, seiglivet smil.

Digitized by Google

— Ja, han ba mig om endelig at gaa op hit idag, sa' hun og stod fremdeles paa traakken.

Smilet og det næsten umerkelige eftertryk paa «idag» bragte Helga til at studse. Hun maatte se opmerksom paa dette store kvindfolk som stod der uflyttelig og bar paa et mistænkelig vitende smil.

— Har hun ogsaa været med paa spøken? tænkte hun og kjendte sig utrygg og underlig beklemt. Men hun tvang sig til et rolig smil og spurte henkastet: Han sa altsaa i d a g?

Den anden saa paa hende som om hun moret sig.

— Ja, han sa nok saa, bekræftet hun, og saa entret hun sig med lange mandsskridt over dørstokken og indover mot kjøkkenet.

Paa denne maate rykket Mari Huset for anden gang ind paa Svege, skyvende foran sig et uklart indtryk av noget litet tillidsværdig og delagtig. I de første dage holdt hun sig paa en slags avstand fra Helga. Hun trivdes bedst i kjøkkenet, hvor hun for det meste var alene. Og naar Helga snakket til hende, svarte hun altid nølende og ofte med et utaalelig smil, som godt kunde betyde, at hun egentlig visste mere end de undvikende svar lot formode.

Helga fandt sig taalmodig i dette. Det var bedre at taale disse smaa ubehageligheter end at være alene. Ut fra den anskuelse behandlet hun Mari Huset med en aldrig svigtende venlighet. Følgen herav blev at dennes utilgjængelighet ga sig med de første dage. Hun begyndte at svare villigere, og efterhaanden kom det dertil at hun selv kunde levere indledningsbemerkningen til en samtale. I den anden uke kom det saa vidt at hun om aftnerne gjorde sig tidlig færdig paa

Digitized by Google

kjøkkenet og skridtet ind i stuen for at slaa av en passiar.

Denne nye husvandthet glædet Helga. Den gjorde hende tryggere og mindre ensom. Og Mari Husets orientering i bygdeforholdene satte tiden i bedre gjænge for hende.

Saa en aften faldt der nogen ord som lot en ond anelse opstaa.

Hun sat ved bordet og sydde foran den tændte lampe. Da kom Mari som sedvanlig ind. Hun hadde sin binding med og satte sin føre krop makelig tilrette i en avslitt armstol.

Mot sedvane blev de begge tiende stille. Endelig sa Mari Huset, som for at hakke hul paa den trykkende stilhet:

— De var vel ræd den natten De var alene?

— Aa ja. Helga saa langsomt op. Jeg har jo aldrig været vandt til noget slikt. Da jeg var hjemme, maatte jeg altid ha døren aapen ind til far og mor.

Mari smilte.

— Han er rar slik, Svege ogsaa, sa hun og holdt strømpen nærmere lampen for at faa bugt med en maske som vilde rømme av.

Forundret saa Helga paa hende.

— Svege?

— Ja. Den anden famlet masken indpaa og strikket atter videre med sin skulderbrede overkrop bøiet sterkt fremover. Han kunde aldrig sove han, nei, fortsatte hun, uten at døren stod aapen ind til stuen her hos mig.

— Det maatte da være for Deres skyld?

— Min? Mari smilte paa skraa op. Aa nei da. Han visste da godt at jeg bestandig har bodd alene nede i Huset.

Helga sa ikke mere om denne ting. Men hun

Digitized by Google

tænkte paa at Svege altid hadde ligget alene paa et avsides værelse, de gange han hadde besøkt hendes hjem. Og hun følte sig ilde berørt over det hun hadde faat at vite.

Nogen dage senere — en fredag — fik hun brev om at Svege kom hjem paa søndag. Mari som hadde hentet det nede i bygden, stod endnu med yttertøiet paa og iagttog hende ventende. Helga fortalte hvad han hadde skrevet.

Mari begyndte at ta yttertøiet av sig, men stanset grundende.

— Det blir akkurat treukersdagen siden han reiste, det vel? sa hun og skottet bort paa Helga.

— Treukersdagen? Nei. Han reiste jo en lørdag.

— Nei en lørdag nei! Det var da en søndag!

Men pludselig var det som om Mari Huset besindet sig midt i sin ivrige, overbevisende skraasikkerhet. Hun vendte ryggen til og fik udelukkende travelt med at faa tøiet av og paa plass bak døren.

Helga stod likblek og saa paa hende med det endda aapne brev i haanden. Det kjendtes ut som om benene blev magtesløse under hende. Som om hun pludselig var blit tappet for sit blod og ikke orket hverken at sanse eller bevæge sig længer. Men det varte bare et øieblik, saa sa hun med tilkjæmpet ro:

— Det var en lørdag han kjørte herfra.

Den anden lot som hun ikke hørte det.

— Overnattet han i bygden kanske? ventet Helga med at spørre til denne atter hadde snudd sig mot hende og ikke kunde undgaa et svar.

— Aa ja. — Han gjorde nok saa ogsaa.

Digitized by Google

— Men hvor bodde han? Vet De det?

— Aa — han laa nok paa alkoven nede hos mig, kom det motstrebende.

— Hos Dem? Helga saa et øieblik skarpt paa hende, men fortsatte med fuldstændig beherskelse: Bor ikke De alene?

— Jo? Det kan da ikke gjøre noget? Màri Huset smilte atter sit dryge, grovlemmede smil. Vi har jo bodd alene heroppe et par aar, vi! Saa det blir nok ikke noget sladder om dêt.

Litt efter spurte Helga som ikke kunde slippe emnet:

— Kan De skjønne hvorfor han blev over en dag?

Mari druntet litt med svaret.

— Han rak kanske ikke toget, sa hun endelig med en tilsynelatende uvidenhet som maatte vække mistanke.

Helga sa ikke mere. Hun forandret intet i sin opførsel mot husholdersken og lot til at ha glemt det hele. Men dypt inde i hende laa den onde anelse med sine urolige spørsmaal.

Søndag morgen da Helga kom ut i kjøkkenet, stod Mari Huset reisefærdig. Hun hadde noget av hvert at ordne med hjemme og maatte allerede avsted. I det hele var en paafaldende uro over hende. Helga mente rolig, men bestemt at hun fik bli til Svege kom hjem. Og overfor disse faste, sikre øine som kanske visste mere end de burde, maatte Mari Huset gi tapt.

Hun blev til Svege var kommen, og da syntes hun pludselig at ha glemt alle sine gjøremaal. Hun ga sig god tid og drøiet til Helga mindet hende om, at hun jo hadde hastverk og nu kunde faa slippe hjem. Da saa hun med ængstelse paa

Digitized by Google

den unge kone, samlet sine saker og kom sig avsted uten ordentlig hilsen. —

Ved kveldsbordet fortalte Svege forskjellig fra sin reise. Han hadde hilsener hjemmefra og ellers fra mange andre. Og han spiste og snakket med en usedvanlig bevægelighet. Men gang paa gang maatte han se forundret paa Helga: Hun hadde faat et eget glimt i sine øine som han ikke kunde forstaa.

Digitized by Google

I flere dage gik Svege noget forundret og iagttok Helga.

Ganske tydelig saa han, at en forandring var foregaat i hende, men kunde ikke gjøre sig rigtig rede for, hvori den egentligst bestod. Likesaa litet formaadde han at ane grunden, skjønt han nok forstod, at den hadde en forbindelse med Marie Husets ophold paa gaarden. Selve denne uklarhet ærgret ham mere end det tause, næsten kampberedte væsen, som Helga bar til syne.

For at faa sakens sammenhæng at vite, mente han det bedst at opsøke Mari, som jo maatte være den paalideligste kilde.

En formiddag gjorde han sig derfor klar til at fare til bygds. Han hadde tat frak og skindlue ned fra knaggen og stod i begrep med at snøre fettlærsstøvlerne paa, da Helga kom et erinde ind fra kjøkkenet.

Hun stanset og saa spørrende paa ham. Svege la merke til, at hendes ansigt i dette øieblik hadde et uttryk, som han kjendte igjen fra moren. Han rettet besværlig sin grovlemmede, halvfete krop og stod rød efter nedadbøiningen med en opsnøret støvle i haanden og det ene ben støttet mot et stolsæte.

Digitized by Google

— Jeg tar en tur nedover, sa han og blev staaende i sin umakelige stilling.

— Skal du overnatte? spurte hun og saa eget paa ham.

Da forstod han. Men han røbet det ikke med en mine før længe efter. Da kom et underlig indadvendt smil frem paa hans føre ansigt. Idet de halvdækkede, dorske øine saa hen for sig ned mot gulvet, sa han.

— Nu tror jeg ikke jeg behøver!

Og mens Helga stod stadig og iagttok ham, snørte han støvlen av sig, tok paa tøfler og hang lue og frak tilbake paa plass.

Resten av dagen omgikkes de hverandre tilsynelatende ganske som sedvanlig. Men i stilhet hadde de hver for sig sin motpart under en prøvende observation.

Dette varte til helt ut paa kvelden. Da gik Svege træt. Han var den mindst utholdende i denneslags stille, aarvaakne krigsførsel og begyndte at føle sig pirrelig. Desuten ønsket han ikke dagen tilende uden at ha opnaadd et sikkert overtak. Han visste godt hvor han skulde ramme, og med en øvet skuespillers sikkerhet gik han til verket.

Helga sat og sydde. Det var hendes sedvanlige aftenbeskjæftigelse, og ogsaa ellers hendes sikreste utvei, naar hun vilde bringe sine tanker til ro.

Svege gik med smaa skridt frem og tilbake paa den anden side av bordet. Nu og da skottet han bort paa hende. Saa stanset han ved den aapne soveværelsedør, og støttende ryggen mot karmen saa han med tilbakelænet hode ned mot hende.

— Din mor hadde det travelt ifredags, sa han pludselig, uten indledning.

Digitized by Google

Hun saa forbauset paa ham, men svarte ikke.

— Hun gjorde sig istand til jul. — Det var bakningen.

Nu sydde Helga videre, men Svege saa, at hun førte naalen langsommere. Trods hendes likegyldighet saa han at noget lyttende var kommet ind i hendes holdning.

— Denne uken skal de ha slagt, fortsatte han. Alt er saa solid hjemme hos dig. De er bare tre mennesker, og endda steller de istand som paa en god bondegaard.

Helga saa igjen op et øieblik.

— Det er en gammel vane, sa hun forsvarende, men uvillig. Mor er jo født paa landet.

Svege smilte lik den som med tilfredshet gjenkjender virkeligheten efter de forutantagelser, han har gjort om den.

— Det kan jeg forstaa, sa han. Det er forresten morsomt at støte paa slike hjem nu for tiden. — Iaar maa de leie hjælp, sa din far, fortsatte han litt efter. For nu har de ikke dig. Saa de savner dig nok. Men det gjør vel du med dem ogsaa?

Den sidste sætning blev rettet som et spørsmaal; men da den ikke indbragte svar, blev han ved:

— Det er jo første julen du er hjemmefra ogsaa?

Da bøiet hun hodet til et svakt svar.

— Det er synd, at veien er saa lang, sa han litt efter, likesom grundende. Ellers kunde du jo ha reist hjem.

— Ba de os ikke? spurte hun, og nu saa hun for første gang fuldt paa ham. Sytøiet laa i fanget.

Svege lot blikket gli i en bue mot gulvet og noget dorsk op igjen.

Digitized by Google

— Baade ba — og ikke ba.

— Hvorledes det?

— Tja. — Dersom vi hadde lyst og anledning var vi velkomne.

— Har vi ikke det?

— Jo lyst, vet du. Svege kunde ikke undgaa et smil. Men jeg ialfald har ikke anledning.

— Hvorfor ikke? spurte hun.

— Jeg skal et andet sted for at præke Guds ord.

Da saa han hvorledes hun atter slog blikket ned, resigneret som for noget uundgaaelig. Og hans smil fik spiss.

— *Du* kan jo reise, sa han og moret sig over at se hvorlænge hun sat i den samme stilling og bet paa det.

Endelig gjorde hun en liten bevægelse med skuldrene, men løftet ikke hodet.

— Nei, sa hun.

Brodden paa Sveges smil blev tydeligere, han skulde atter til at si noget, da Helga løftet hodet og saa paa ham med en uvandt fasthet. Som i direkte tilknytning til sit forrige ord sa hun:

— Men dennegang vil jeg bli med dig.

Efter at ha fikseret hende nysgjerrig trak han likegyldig paa skulderen.

— Gjerne det.

En stund sa ingen noget. Helga sydde og Svege bevæget sig igjen i langsomt tempo henover gulvet. Efter litt stanset han og grov optat med langfingren paa det gamle trøiefalds nyeste flek. Da han atter saa op, møtte han Helgas øine. Noget beklemt og vergeløst stod imot ham. Hun var blit svak ved minderne. Hjemveen hadde undergravet hendes avvisende fasthet, og med bevisst glæde saa han, at hans taktik hadde været den rette.

Digitized by Google

— Thomas ønsket dig vist hjem, sa han, selv om du kom alene.

Da kom en ængstelig uro i hendes blik.

— Dere blev vel ikke uvenner? spurte hun bekymret.

— Uvenner? Vi? Nei. — Vi har altid været venner. — Han vil gjerne frem i verden. Og det kommer han nok ogsaa.

Kort efter gik Svege ind og la sig. Døren blev fremdeles staaende oppe; og fra sengen kunde han makelig iagtta Helga som endnu sat med sit arbeide. Han saa hvorledes stingene blev langsommere og tilslut døde ut. Efter det blev hun sittende en lang stund urørlig. Han saa hvorledes de minder, han hadde plantet, vokste i hende og gjorde hende svak. Og han saa hvorledes forlattheten og avmagten satte sit tunge præg paa hendes sørgmodige pikeansigt.

Efter at hun hadde slukket og var gaat tilsengs, hørte han hende graate. Og en djævelsk fryd dirret inde i ham.

Dette var indledningen.

Nogen dage senere gjorde Svege sig for anden gang rede til en bygdetur. Da gjorde Helga sig istand til at bli med.

— Skal du ogsaa tilbygds? spurte han uvillig.

— Jeg har lyst til en liten avveksling, svarte hun.

Han lot hende stiltiende bli med.

Ogsaa paa juletogtet fik hun følge ham. Og fra da av slap hun ham ikke av syne. Dette gjorde ham pirrelig og ofte ondskapsfuld. For at hævne sig bragte han oftere hendes hjem paa bane. Naar han saa fik fyldt hende med den sedvanlige, sørgmodige hjemve, moret det ham at gi hende

Digitized by Google

smaa stikkende bemerkninger om forældrene og Thomas.

Men det virket tilsyneladende ikke utover de øieblikke det stod paa, og han begyndte mere og mere at føle hendes stadige selskap som en byrde. Samtidig med dette vokste hans lyst til at pine hende ogsaa legemlig.

Fiendskapet blev stadig aapnere mellem dem. Tilslut negtet han hende at reise med paa en tur. Allikevel gjorde hun sig istand, fyldt av en taus trods.

Da gik han brutal tæt ind paa hende.

— Dennegang *skal* du være hjemme, sa han og noget ondt kom i hans øine.

Helga blev ræd, men vilde ikke vike. Uten et ord fortsatte hun sine forberedelser, men hun var blit meget blek og en angstfuld nervøsitet bragte hendes hænder til at ryste.

Svege saa dette, og han besattes av en grusom, nydelsessyk lyst til at pine hende, nu hun var svak. Pludselig grep han hende om begge haandledd og klemte voldsomt til. I flere minutter holdt han hende, og med en raa tilfredsstillelse saa han hvorledes hendes ansigt fortrak sig, idet hun krympet sig under smerterne. Endelig løsnet han langsomt sit grep.

Da møtte han to avmægtige, hatefulde øine.

— Du er et dyr!

Svege stod litt. Hævngjerrig fikserte han hende.

— Et dyr? sa han langsomt. Det var faen.

Da hun fôr sammen ved eden, saa han haanende paa hende, snudde sig og gik. —

I timevis sat Helga urørlig. En forstenet bitterhet hadde grepet hende, og øinene søkte haarde og kolde mot gulvet. Men eftersom dagen led blev hun svakere. Som vanlig søkte tankerne hjem-

Digitized by Google

over, og som aldrig før fyldte minderne hende med længsel og sorg. Hun brast i en lang, jamrende graat. Det lettet, og nu kom en tanke frem i hende, som for faa timer siden vilde ha slaat hende med skam og forfærdelse. Nu derimot vokste den til en beslutning

Hun gjorde sig istand under en ro som hun ikke selv kunde fatte, og endnu før mørket faldt, arbeidet hun sig gjennem snedriverne og ned mot bygden.

To timer senere førte toget hende hjemover. Da faldt hun atter sammen og graat længe.

Digitized by Google

Ved syvtiden gik Thomas Hergel hjem fra skolen. Paa hjemveien tænkte han med bittert ubehag paa den konferance han netop hadde hat med bestyreren. Denne hadde ofte pint ham ved den brutale, støtende kulde han hadde vist ham; men aldrig hadde han behandlet ham med større ringeagt og avfeielse end idag. Og Thomas gjorde op med sig selv, at ingen fik føle mandens despotisme som han. Dette krænket ham og fik ham til at nære hat.

— Men det har ingen anden grund end at jeg er den yngste, trøstet han sig; for alle tyranner er feige.

Og han drømte sig videre frem til en tid da alt skulde bli anderledes.

Som han gik, hørte han en lyd bak sig av skridt som var hurtigere end hans egne. Men han fæstet sig ikke nærmere ved dem, før de var kommet tæt ind paa ham. Idet han vendte hodet for at se, kjendte han en let haand paa sin skulder, og han hadde set Tøllers smukke, stilfulde kristusansigt foran sig. Det saa paa ham med venlige øine og sa:

— Saa sandelig — det var altsaa Dem!

Thomas smilte let ironisk.

— Har jeg forandret mig?

Digitized by Google

— Nei, men De er blit en sjeldenhet, forstaar De. Det er næsten blit en oplevelse at træffe Dem privat. Men nu maa De komme op til mig en aften. Ikke sandt?

Da Thomas svarte undvikende, blev han ved:

— Det er mig nemlig meget om at gjøre at høre Deres mening om en bestemt ting. Naa — naa. De smiler ganske vantro, men det maa De ikke. For dette er oprigtig, skal jeg si Dem. — Han vendte sine rolige, mørke øine med et spørrende uttryk mot Thomas: Som De kanske vet, har jeg netop utgit en samling vers?

Thomas nikket, og han fortsatte:

— Den maa De læse. Jeg venter mine gratiseksemplarer idag, og jeg skal straks sende Dem et. Om det vil De si mig Deres mening, ikke sandt? Gjerne saa egenartet og ubarmhjertig som sedvanlig.

Og han smilte blidt og alvorlig, slik som det anstod sig hans ansigt.

— Skulde den ikke være kommet ut før jul? spurte Thomas for at si noget.

— Nei. Egentlig ikke. Men De vet, den blev bebudet. Var ikke det fornuftig, synes De? Paa den maate blir den nævnt ved to leiligheter, mens den ellers hadde maattet nøie sig med een!

Thomas maatte betragte ham med et litt ironisk smil. Men pludselig sa den unge lærer likesom beklagende:

— Det er virkelig skade, at De er blit uvenner med min lille kusine.

Thomas blev let rød og saa henover den skidne, snefulde gate uten at svare.

— For hun er da en søt pike, ikke sandt? Og De har jo været hendes gode ven, men er det ikke længer. Jeg vet nok besked, ser De. Han

Digitized by Google

smilte igjen. For jeg er hendes trøster i nøden. Det er altid til mig hun betror sig.

Ved de sidste ord blev Thomas mere opmerksom. Men det stod øieblikkelig klart for ham, hvor stort omfanget av hendes «betroelse» hadde været. Med bitterhet saa han hende for sig som hendes billede nu stod i hans erindring, og han hadde lyst til at gi hendes trøster et litt sandfærdigere indtryk av hende. Men i følelsen av, at hun ikke længer angik ham, avstod han fra denne indskydelse og taug som før.

De var imidlertid kommet frem til Tøllers dør. Før de skiltes, maatte han love at læse den nye digters bok og komme opom en aften til en passiar om den og meget andet. —

Da den unge lærer kom op, fandt han en stor pakke paa sit bord. Han visste hvad den indeholdt, og for at nyde stemningen længst mulig, ga han sig god tid. Med rolige, langsomme bevægelser hængte han sit overtøi bort, satte sine galoger hen til ovnen, skiftet paa sig tøfler og trak gardinerne for efter at ha skrudd lyset paa. Da dette var gjort, satte han sig makelig tilrette i sin lænestol, og med lett skjælvende fingre knyttet han omsider hyssingen op.

Litt efter sat han i en underlig, andagtsfuld bevægelse og veiet et av de lette bind i sin haand.

Med velbehag betragtet han dets enkle, guldtrykte omslag. Saa begyndte han langsomt og dvælende at blade, idet han med den samme følelse fæstet sig ved side efter side og nød synet av det smukke papir med den stilfulde tryk. Alt var som han hadde ønsket det: enkelt, spinkelt og elegant.

Da dette var stadfæstet, reiste han sig langsomt. Fyldt av en mild, høitidelig stemning gik han hen

Digitized by Google

til bokskapet, aapnet det og passet det tynde bind ind ved siden av Shelleys «Prometheus» og Keats «Endymion».

Længe blev han staaende med blikket fæstet kjærtegnende paa den smale rygg, hvorfra hans navn skimtedes ved siden av literaturens uforgjængelige. Endelig lukket han nølende den lille glasdør, og med den samme langsomme dvælen gik han i drømmende betragtninger frem og tilbake over det tykke teppe, som ganske dæmpet lyden av hans skridt. Nu og da stanset han foran et av sine digterbilleder og saa længe paa det.

Tilslut stanset han foran speilet.

Fyldt av en mild og elegisk stemning stod han og saa længe ind i sit eget smukke, stilfulde og værdige ansigt.

Imidlertid naadde Thomas hjem.

Idet han ringte paa, la han med forundring merke til at lyset ikke var tændt i entreen. Det varte ogsaa længe, før nogen kom for at lukke op. Endelig hørte han slæpende skridt, nøklen vriddes om, og i den mørke døraapning saa han Johannes bleke og skræmte ansigt. Efter Helgas bortreise var denne, deres gamle pike, vendt tilbake til dem. Til sin bestyrtelse saa Thomas, at hendes øine var røde som efter graat.

— Er det noget galt? spurte han urolig og saa anspændt paa hende.

Da begyndte den gamle at graate hivende og ulykkelig. Efter flere anstrengelser formaadde hun at beherske sig saavidt at hun fik fortalt at Helga var kommet hjem.

Fyldt av en beklemmende angst, gik Thomas ind i spisestuen, hvorfra han hørte lyden av svak, hjælpeløs graat.

Digitized by Google

Tidlig paa aftenen blev Helga bragt tilsengs. I time efter time laa hun i en stadig uro. Ingen stilling ga hende hvile, og øinene var aapne og grundende. Langt og raadløst stirret hun ut for sig i det halvlyse værelse. Imellem var det som sorgen og elendigheten vilde overvælde hende, og hun maatte slippe fra sig et vaandefuldt støn. Nu og da fortrak ansigtet sig, og hun vred sig i pine under dynen. Da bøiet moren sig hver gang over hende og spurte med et bekymret drag i det bleke ansigt som var blit strengt i sit alvor. Men Helga bare rystet paa hodet, at det ingenting var.

Sent paa eftermiddagen var hun kommet hjem.

Under reisen var hun blit roligere og tryggere. Og trods al svakhet hadde hun forandret den bestemmelse som hadde drevet hende avsted. Ikke som en bortrømt vilde hun komme hjem til moren. *Hun* hadde nok med sine egne sorger og bekymringer. Nei — bare som en besøkende vilde hun komme, bli nogen dage og samle mod og kræfter og saa — reise hjem.

Men alt var blit anderledes.

Moren hadde *set* saa paa hende. Og under dette dypt bekymringsfulde, kjærlige blik var hun sunket sammen i den hjælpeløse, opgitte graat

Digitized by Google

som hadde avsløret det hele. Saa var ordene kommet — enkeltvise og kvalfulde. Hun hadde endda været ræd for den sorg hun bragte med sig og hadde staat imot det hun kunde. Men hendes magt hadde været brutt. —

Nu kjendte hun under en stigende angst hvorledes smerterne steg til en næsten uutholdelig, sprængende lidelse. Det rev og slet i hende Det var tusen kniver som stak og rotet om. Under de sværeste tak saa hun langt paa moren for at søke styrke og hjælp der hvor hun altid hadde fundet det. Hun vred hendes haand for at søke lindring. Men hun klaget ikke, og det faldt hende endnu ikke ind at det var barnet som var skyld i hendes smerter.

Bare moren hadde forstaat det, skjønt heller ikke hun hadde en anelse om hvad natten skulde bringe.

Endelig ved nitiden faldt Helga i en let døs.

Fru Hergel reiste sig. Længe stod hun og saa paa den mishandlede datter. Dette er ogsaa min skyld, tænkte hun. Hvorfor stod jeg ikke haardere imot? Hvorfor hjalp jeg hende ikke — jeg som var hendes mor! Aa kjære, snille Gud, du maa tilgi os og hjælpe os. Du maa ikke støte nogen av os bort fra dig.

Graatende knælte hun ned og ba inderlig.

Ba om styrke, hjælp og barmhjertighet for sig og alle sine.

Da hun reiste sig, var der noget lettet over hendes lille, spinkle skikkelse. Hun lyttet til aandedragene som var blit jevnere, og hun følte sig rolig og trygg. Indtil dette øieblik hadde bare datteren eksisteret for hende, og hun hadde alene været den enes mor. Nu hadde hun ogsaa tid til at ofre sig for de andre. —

Digitized by Google

Imidlertid gik Thomas frem og tilbake i sideværelset.

Sky, indelukket og ensom led han de bitreste, mest oprivende kvaler. Aldrig hadde noget opskaket ham saa saarende og brutalt som det syn han nylig hadde møtt — et svangerskap med Svege som ophav! Nu først stod det levende for ham hvad Helga var blit solgt til. Før hadde han ikke tænkt paa hvor intimt hun skulde leve med dette menneske fuldt av raahet og pøbel.

Nu hadde hun frelst sig og laa sønderknust derinde. Men dette dyr av et menneske hadde eiet og nydt hende. Aldrig, aldrig kunde det vaskes av! Det var en naken og brændende skam som fik hans unge, uerfarne sind til at føle sig saaret og besudlet.

Et steilt, monotont hat flammet op i ham. Bare een vei kunde hans tanker vende sig. Og med vild intensitet kastet de sig fremover.

Træk efter træk fra sin bitre barndom samlet han op. Det var forkuelser, sorger og nederlag som nu blev hans eneste minder. Og han samlet dem sammen til et kraftig vidnesbyrd mot det regimente som faren hadde ført i tilknytning til vennernes gud, som de hadde skapt sig i sit eget billede.

— Er dette religionen — da hater jeg den! sydet det gjennem ham. Og han mumlet hen for sig: Og du som blir tilbedt av disse og mottar deres blodoffer — er du Gud, da hater jeg ogsaa dig! — Han knyttet næverne. — Da skal det være et fiendskap mellem dig og mig. Og jeg skal utrydde dig hvor jeg kan!

Ellers vilde disse tanker ha skræmt ham. Nu derimot gjorde de ham sterkere og rankere. Som

Digitized by Google

han gik og gik befæstet de sig i hans sind og fyldte det med kulde og fiendskap.

Med ett ringte det i entreen. Da stanset han og lyttet. Munden knep sig sammen, og øinene laa haarde under den høie truende pande.

Da faren traadte ind var han hvit i det sterke, robuste ansigt. Han saa sig sky speidende omkring i stuen. Saa skottet han lutende mot Thomas, som for at avlæse stemningen i hans ansigt.

— Helga er jo kommet hjem?

— Ja!

— Vet du noget mere?

— Nei.

— Du har vel set hende? Hvorledes saa hun ut?

Trods den vanlige haardhet var der noget visst ængstelig og urolig i hans stemme, som om han halvveis ba for sig.

Men Thomas svarte ubønhørlig, idet han pekte paa det venstre haandled:

— Dèr hadde hun et blaat merke.

Da saa faren eget paa ham. Thomas saa paa ham igjen. Noget i hans øine fortalte at han visste hvem den skyldige var.

Petter Hergel blev gaaende tung og nervøs omkring i sin stue. I hans ellers arge øine var der kommet et flakkende, urolig kast som streifet om efter en utvei. Og som altid naar han var heftig optat hadde hans høire haand fattet tak om trøiefaldet og slog smaa, uregelmæssige slag ut til siden. Nu og da kastet han et skarpt og grundende blik hen paa Thomas, som stod med ryggen mot ham og saa hen for sig. Inderst inde følte han at *det* blev hans haardeste anklager. Men stadig laa tausheten knukende mellem dem. Endnu hadde de ingen ord at si hverandre.

Digitized by Google

Kort efter kom fru Hergel ind. Da vendte de sig begge.

Ved synet av manden rykket det svakt til i hende, og hun sendte ham et langt, talende blik. I det gjenkjendte Thomas den samme levende lidelse som han selv hadde fundet hos hende da han kom hjem. Det samme strenge alvor laa endnu over hendes ansigt, men der var kommet en ny tone i det av uendelig mildhet og medlidenhet.

— Ja, sa hun stille og holdt blikket rolig paa Hergel, nu har da *vi* faat det som vi har fortjent. — Men Gud hjælpe ***hende***.

Med sammentrukne bryn stod Hergel og saa usikker paa hende. Han søkte at styrke sig ved at gjøre sig barskere end han var, og hans ansigt uttrykte paa samme tid skyhet og uvilje. Endelig spurte han:

— Sover hun?

— Aa nei; den som har saa meget at tænke over, kan nok ikke sove, svarte hun og en resigneret, stilfærdig ro laa over hendes stemme.

Da hun var gaat ut, og far og søn igjen stod alene overfor hverandre, spurte Hergel, noget utrygg:

— Tror du jeg kan gaa ind til hende?

— Jeg vet ikke.

— Hm!

Han gjorde et tankefuldt, tvilraadig slag henover gulvet. Et øieblik stod han i streng uvisshet foran døren. Saa aapnet han den nølende, og da den først var kommet op, gik han resolut ind.

Kort efter kom han tilbake.

Han saa lettere ut end Thomas hadde ventet.

— Det var bare den ene gang, sa han og tænkte paa merkene.

Digitized by Google

Men Thomas vilde ikke indrømme ham formildende omstændigheter.

— Det er en gang for meget, svarte han koldt.

Ut paa kvelden tok Helgas tilstand en farlig vendning. Der blev sendt bud efter doktor og jordmor. En urolig, opskræmt angstfølelse pulserte gjennem hele huset.

Thomas trak sig snart op paa sit værelse.

Det var en pine for ham at høre søsterens jammer. Moren hadde ogsaa gjort et sterkt indtryk pa ham. Blek og fattet gik hun om og hjalp til, uten at et eneste utbrudd av svakhet kom over hendes mund. Men bak den heltemodige beherskelse saa han hvor hun led. — Selv faren gik om i en uro som var fuld av bekymring og angst. Og det var noget som Thomas aldrig før hadde set.

Mere end enhver anden levet han allikevel selv med i søsterens lidelser. Han hadde altid været medfølende for andres smerte. Men her var ogsaa det tilstede at han følte den halvvoksne guts skye beklemthet for det kjønslige unaturlige. Han visste at det ikke var tiden for fødselen, og dette virket paa ham. Det la et strøk av uhygge og gru over det hændende, og det øket hans bitterhet og hat mot den fælles fiende.

Oppe hos sig selv kjendte han sig straks lettere. Her naadde ikke jammeren ind, medlidenheten plaget ham ikke som nede, og han kunde lettere gi sig hen til fantasien om hatet og hevnen.

Da fôr han sammen ved et sønderrivende skrik som spjæret stilheten i et lynende nu.

Blek og dirrende hadde han reist sig og lyttet. Snart kom et nyt skrik skjærende gjennem tausheten. Og siden flere.

Da fyldtes han mere end han magtet at bære.

Digitized by Google

Krampagtig knyttet han næverne, og han svor. Svor ved alt som var ham hellig at dette skulde hevnes. Det var *det* som skulde bli hans maal i livet!

Men skrikene blev vildere og vildere. Og i pausene hørte han søsterens stigende jammer. Da bøiet han forsagt hodet ned i sine hænder for at slippe denne forfærdelige lyd. I dette mørke faldt hans stridige sind i en smertefuld ro. Noget uendelig saart og hjælpeløst bævet igjennem ham. Og han graat. —

Helgas jammer tiltok stadig. Med lange pauser samlet den sig til stigende vildhet i de vefyldte rop.

Ut paa natten fødte hun. Barnet var dødt.

Digitized by Google

Dagene gik, og Helga kom atter op. Hun skulde forsøke at leve videre, og det saa ut som det vilde lykkes.

Men siden hendes sørgelige, oprivende hjemkomst var alle hendes nærmeste blit forvandlet. Alle tre hadde de i hendes fortvilelses nat gjennemgaat kvaler, tvil og beslutninger som ikke med det første kunde slettes ut.

Den som hadde mottat det varigste præg var Thomas. Fra den nat regnet han sin manddom. Og de beslutninger han hadde fattet i sin fortvilede og hevnbegjærlige nød, de skulde ikke dø, men fuldendes i hans tanker for med aarene at føres ut i livet. Fra nu av var han ikke bare en uvillig iagttager og gransker av religionen og troen. Han var blit dens fiende og skulde bli dens bekjæmper. Dens aag hadde tynet saa mange liv og med sin vold tvunget svake mennesker ind paa handlinger og veie som hadde ført dem til en undergang. Derfor var den værd at ryddes ut. Ikke bare for de svakes skyld. Men ogsaa for de sterkes. For de svake er de sterkes sværeste byrde, og mange er de som har segnet haabløst sammen under den.

Uten at vakle besluttet Thomas sig derfor til at studere teologi. Ikke for at bli prest eller for-

Digitized by Google

kynder av religionen. Men, som han skrev til svar paa Arne Rings forbausede spørsmaal: For at slaa den paa dens egen valplass.

Ogsaa faren hadde faat sit at tænke paa i den tid som nu fulgte. Han gik meget for sig selv og saa ut til at gruble over noget som optok ham meget, men som ogsaa saa ut til at falde ham vanskelig. Omsider tok han dog en beslutning, og en dag stod moren foran Thomas og fortalte at han allikevel skulde faa penger til at studere for. Det stod ham frit at vælge sit fag selv.

Thomas forstod straks aarsaken, og han spurte:

— Har han bedt *dig* si mig det?

— Ja, svarte moren. Han vilde det helst slik.

Da stod Thomas længe i kamp med sig selv. Men han seiret over sin lyst. Han hadde ikke lov til at motta hjælp av den fiende som han hadde indviet sit liv til at bekjæmpe. Derfor ga han et avslag.

Moren trodde først han var stædig og nok vilde gi sig. Hun ante ikke hvad han hadde besluttet sig til, og hun smilte glattende og opmuntrende til ham — selv glad over hans lykke.

— Nu skal du ikke være egen, gutten min, sa hun og saa godt og venlig paa ham.

Det gjorde Thomas ondt at han maatte skuffe hende, men han kunde ikke andet. Med en egen, uvandt ømhet strøk han hendes kind, idet han saa kjærlig paa hende. Og han sa avgjort, men ogsaa mildt:

— Nei mor, jeg er ikke egen, men jeg kan ikke. Ikke nu længer.

Da forstod hun at det var hans dypeste mening, og i sit inderste sind var hun stolt over hans trofasthet mot sig selv.

Digitized by Google

Men fra den dag blev forholdet endnu fjernere mellem Thomas og hans far.

—

Henimot sommeren kom et tilfælde Thomas til-hjælp. Farens eneste søster døde. Hun hadde altid set paa brorens religiøse virksomhet med den kjendtes gjennemskuende skepsis. Men med Thomas og Helga hadde hun altid været venner. Ved sin død efterlot hun dem ogsaa hvad hun eiet. Det blev ved opgjøret omkring fem tusen kroner paa dem hver.

Thomas sa op sin vikarpost ved skolen og sluttet samtidig med Alf Tøller, ved sommerferiens begyndelse. Hele sommeren tilbragte han hjemme i byen. Dels arbeidet han, og dels søkte han selskap hos Arne Ring, som nu var hjemme paa besøk. Ved feriens slutning reiste de to venner sammen til Kristiania for der at fortsætte sine studier.

En uke før reisen fyldte Thomas Hergel sit enogtyvende aar. Den samme dag fik han for-lovelseskort fra Alf Tøller og Erna Plym.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Sigurd Christiansen

SEIREREN

Pris 3 Kroner

„Man staar her overfor en Debut som er bemerkelsesværdig i mere end en Henseende. Uten Omsvøp, uten Familien gaar Sigurd Christiansen direkte løs paa sin Opgave, bevisst og sikkert fører han den frem, alt er paa Forhaand klargjort og tilrettelagt i hans Hjerne. Man har ikke følgt ham længe, før man blir paa det Rene med, at han fører sin Pen med en for hans unge Aar usedvanlig Modenhet. — Boken virker ualmindelig fængslende, enkelte av de korte Avsnit er rent betagende, og Menneskene er skildret med en forbausende sikker kunst." *R. G. i „Stabhuset"*

„Blandt assets tre-fire debutanter raker Sigurd Christiansen absolut høiest med sin kloke og velskrevne bok. Det er sjelden at støte paa et saa modent debutarbeide. Det er vor moderne og vastløse tid forfatteren skildrer, og han gjør det med en saa sikker og følsom kunst at personerne blir lyslevende mennesker." *Edv. Welle-Strand i „Bergens Aftenbl."*

„I dette arbeide av en debutant er formgivningen og kompositionen gjennemført med en merkværdig sikkerhet og klarhet — der var i saa henseende intet iveien for at anta „Seireren" for en moden og erfaren skribents verk. — I beretningen om hvordan manden langsomt reises sig og gjenfødes til nyt livsbaab og nye muligheter, har forfatteren ydet noget eiendommelig originalt. Likssaa skildringen av romanens kvindelige hovedperson — en skikkelse av et rørende alvor, av en egen hjertegripende sjælelig skjønhet." *Carl Nørup i „Tidens Tegn"*

„I behandlingen av dette stof viser forfatteren et avgjort talent baade i skildringen av personer og milieu. Han er dristig og redelig, fordølger intet og hæver intet frem av det naturlige plan, men lar begivenheterne gruppere sig jevnt og nævendelig omkring hovedpersonen, hvis stille, indadvendte sinds tvil og anfegtelser beskrives med klar og indgaaende forstaaelse. — — Boken læses med udelt interesse, og forfatterens evne til virkelig uhildet psykologisk menneskeskildring gir de bedste løfter om et fremtidig forfatterskap, der sikkert i flere henseender vil hæve sig over det sedvanlige." *Chr. Richardt Gundrup i „Politiken"*

GYLDENDALSKE BOGHANDEL

Digitized by Google

Digitized by Google